Ватан севмак иймондандур!

Ўзбекистон овози

Газетага 1918 йил 21 июнда «Иштирокиюн» номи билан асос солинган

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Нархи: 5 сўм

1993 йил 29 май, шанба

№ 99. (21.450).

ПРЕЗИДЕНТ КАРИМОВ ЧИМКЕНТДАГИ ТАНТАНАЛАРДА

28 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоевнинг таклифига кўра Чимкент вилоятида бўлди. У ерда ўн саккизинчи асрда яшаган атоқли қозоқ давлат арбоблари Туле бий, Қозибек бий, Айтеке бийларнинг хотирасига бағишланган тантаналарда иштирок этди.

Вилоятнинг Ўрдабоши манзилида ўтган бу тантаналар Туронзамин халқларининг чинакам дўстлик намойишига айланди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

1993 ЙИЛНИНГ 1 ИЮНИДАН МЕҲНАТ ҲАҚИ, ПЕНСИЯЛАР, СТИПЕНДИЯЛАРНИНГ, БОЛАЛИ ОИЛАЛАР ИЖТИМОИЙ НАФАҚАЛАРИНИНГ МИҚДОРЛАРИНИ ОШИРИШ ҲАМДА РЕСПУБЛИКАНИНГ ИСТЕЪМОЛ БОЗОРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Меҳнат ҳақини ошириш, ички истеъмол бозорини ҳимоя қилиш, бошқа минтақаларга нисбатан арзонроқ нархдаги моллар ва буюмлар анча миқдорда олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш мақсадида:

1. 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг худудида:

Иш ҳақининг энг оз миқдори ойига 7500 сўм;

фуқароларнинг солиқ олинмайдиган даромадларининг энг паст даражаси ойига 7500 сўм миқдорида;

меҳнат пенсиясининг энг оз миқдори ойига 8125 сўм қилиб белгилансин, ҳозирги вақтда амалда бўлган барча турлардаги пенсияларнинг миқдорлари 2,5 баравар оширилсин.

2. Олий ўқув юртлари талабаларининг, техникумлар ва ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг стипендиялари 2,5 баравар кўпайтирилсин. Талабаларнинг ошхоналари ва буфетларида тушлик овқатларнинг қийматидан 50 фоизли чегирмалар сақлаб қолинсин.

3. Болали оилаларнинг ижтимоий нафақалари 2 баравар оширилсин.

4. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги иш ҳақини, пенсиялар, стипендиялар ва ижтимоий нафақаларни оширишга мазкур Фармонда кўзда тутилган сарф-харажатларни пул билан таъминлаш манбаларини аниқласин.

5. Бюджетдан пул билан таъминланадиган вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимлари, ташкилотлар ва муассасалар ушбу Фармонда белгиланган энг оз иш ҳақи миқдорига асосланиб, меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ягона тариф сеткаси разрядларига мувофиқ ходимларнинг мансаб окладлари ўз вақтида қайтадан ҳисоблаб чиқилишини таъминласинлар.

6. Қўшимча қийматга белгиланган солиқнинг 5 фоизи корхоналар ва ташкилотлар ихтиёрида қолдирилиб, улар меҳнатга ҳақ тўлашни кўпайтиришга сарфлансин.

7. Мулкчилик шаклларидан қатъи назар, хўжалик ҳисобидаги корхоналарга, ташкилотларга, муассасаларга ўзларининг даромад манбалари ҳисобидан иш ҳақининг янги энг оз миқдорларини жорий этиш ва меҳнатга ҳақ тўлашни ошириш, даромад манбалари чекланган тақдирда эса банк муассасалари аниқ мақсадни кўзлаб берадиган имтиёзли кредитлар ҳисобидан ошириш тавсия қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки, тижорат банклари корхоналарни, ташкилотлар ва муассасаларни йиллик 3 фоиздан ошмайдиган тўлов шарти билан 45 кун муддат ичида зарур кредит маблағлар билан таъминласинлар.

8. Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки республика корхоналарига, ташкилотлари ва муассасаларига иш ҳақи ўз вақтида тўланишини таъминловчи чоралар кўрсин.

9. 1993 йилнинг ҳосилидан бошлаб пахтанинг амалдаги харид нархлари — 4,3 баравар, чорва ва сутнинг, шунингдек давлат буюртмаси ҳисобига сотиладиган мева-сабзавот маҳсулотлари айрим турларининг амалдаги харид нархлари эса ўртача ҳисобда — 2 баравар оширилсин.

1993 йил ҳосилидан бошлаб шоли, помидор, карам, сабзи ва олмага эркин (шартномавий) нархлар белгилансин.

10. 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб қатъий белгилаб қўйилган ёки тартибга солиб туриладиган нархлар билан аҳолига сотиладиган озиқ-овқат ҳамда ашёвий молларнинг чекланган чакана нархлари ва кўрсатиладиган хизматларнинг тарифлари ўртача ҳисобда 2 баравар оширилсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси бир ҳафта мобайнида мазкур Фармоннинг белгиланган муддатларда рўёбга чиқарилишини таъминловчи тегишли қарорлар қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 май.

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

ГУЛИСТОН. («Ўзбекистон овози» мухбиридан телефон орқали олинди). Бу ерда Сирдарё вилояти фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 12 майда бўлиб ўтган республика Вазирлар маҳкамасида И. А. Каримов сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар, йилнинг биринчи чораги якунлари ҳамда вилоятни иқтисодий, ижтимоий ривожлантириш чоралари тўғрисидаги масала муҳокама этилди. Вилоят ҳокими муовини А. Н. Кровнов маъруза қилди. Шундан сўнг иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш, вилоят иқтисодиётини жонлантириш юзасидан олиб борилаётган ишлар ҳақида қатор районларнинг ҳокимлари, тегишли ташкилотлар ва идораларнинг раҳбарлари ахборот бердилар. Кўрилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди ҳамда зарур тадбирий чоралар белгиланди.

Сирдарё вилояти фаоллари йиғилишида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А. Н. Возненко, Сирдарё вилояти ҳокими Б. М. Маҳмудов нутқ сўзладилар.

А. УМАРОВ.

И. КАРИМОВ ВА А. АКАЕВНИНГ ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН УЧРАШУВИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов билан Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаев 27 май куни Тошкентда журналистлар билан бўлиб ўтган учрашуви бир масалага — Қирғизистоннинг ўз валютаси — сомга ўтиши муносабати билан ўзаро алоқалар ва ўзаро ҳисоб-китоблар масаласига бағишланди.

Ўзбекистон раҳбари оммавий ахборот воситаларининг вакиллари билан учрашувни очар экан, ўз валютасига ўтиш ҳар қандай мустақил давлатнинг ҳуқуқи эканини таъкидлади. Бинобарин, яқин қўшниларнинг қарорлари қоралланмаслиги керак. Бироқ, пулнинг шу қадар тез алмаштирилиши, бу ҳақда Ҳамдўстликдаги бошқа давлатлар, биринчи навбатда Марказий Осиё минтақасидаги давлатлар хабардор қилинмагани жиддий оқибатларга олиб бориши мумкин. Ҳозирги вақтда энг муҳими — Қирғизистон аҳолиси қўлида тўпланиб қолган жуда кўп миқдордаги рубллар Ўзбекистонга оқиб келишига йўл қўймасликдан иборат. Нақд пулни қайтариб олишнинг таъсирли ва самарали воситасини ишлаб чиқиш зарур.

Ўзбекистон ҳам ўз валютасига ўтиш йўлидан бормоқда, деди Ислом Каримов. Бироқ, бунинг учун жиддий шарт-шароитлар, мустаҳкам иқтисодий пойдевор зарур, яъни олтин ва валюта заҳиралари, моллар нинг мавжудлиги, жаҳон бозорига ўз маҳсулоти билан чинакамига чиқиб олиш зарур бўлади. Бу талаблар бажарилмас экан, пулни алмаштириш ижтимоий-иқтисодий вазиятни кескинлаштиради, холос.

Ўзбекистон Президенти қўшни республикалар ўртасидаги муносабатларни кескинлаштириш учун Қирғизистоннинг сомга ўтишидан фойдаланишни хоҳлаётган кучлар мавжудлигини таъкидлади. Уларнинг бу уринишлари беҳуда кетади. Икки мамлакат халқлари кўп асрлардан буён ёнма-ён яшаб келмоқда, улар тили, маданияти, урф-одатлари ва анъаналари ҳам бир қондошлардир. Шу сабабли ҳозирги қийин вазиятда вужудга келган муаммоларни тезроқ ҳал этиш учун барча ишларни қилиш керак.

Асқар Акаев Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги мухбирининг ёш давлат ўз валютасига шу қадар яширинча ва тезкорлик билан ўтишига яқин қўшнилари қандай муносабатда бўлишини эътиборга олдими, Қирғизистонга ажратилган ғарб сармоялари қанчага етади, деган саволига очиқ ва рўй-рост жавоб қайтарди. У Қирғизистон ҳукумат делегациясини самимий кутиб олгани учун Ислом Каримовга миннатдорлик билдирди. Вужудга келган муаммоларни Тошкентда тушуниб, зўр эътибор билан қараганликларини таъкидлади. Қирғизистон Президенти икки томонлама шартномада кўзда тутилганига қарамай, Қирғизистон Республикасининг ҳукумати ўз валютасига ўтиши ҳақида қўшниларни белгиланган муддатда хабардор қилмагани учун таассуф билдирди.

Ғарб сармоясига келганда эса, Россия тажрибасини ҳисобга олиб, уни узоқ кутишга тўғри келади.

— Биз сомни жорий этиб таваккал қилдик, — деб таъкидлади А. Акаев. — Иқтисодий вазиятнинг мураккаблиги шундай чора кўришга мажбур қилди. Бизни катта синовлар кутаётганини тушунамиз. Ислом Каримов рублларни республикамиздаги муомаладан чиқариб олишнинг энг мақбул вариантини таклиф қилгани жуда кўнгилдагидек бўлди. Ўз пулини жорий этиш мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро манфаатли, дўстона алоқаларга салбий таъсир қилмаслиги керак. Очиғини айтаман: Биз Тошкентга хатони тўғрилаш, вужудга келган келишмовчиликни бартараф этиш учун келдик. Биз бунга муваффақ бўлдик.

Ислом Каримов билан Асқар Акаев журналистларнинг бошқа саволларига ҳам жавоб қайтардилар.

* * *

Шу куни Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаев ватанига жўнаб кетди. Тошкент аэропортида Асқар Акаевни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

Андижон

ТАБИИЙ ОФАТ ОҚИБАТЛАРИ ТУГАТИЛМОҚДА

26 май куни Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгашининг биринчи котиби М. М. Расулов кейинги кунларда бўлиб ўтган жала, сел оқибатлари тугатилиши билан танишиш мақсадида Андижон вилоятининг Бўз, Шаҳрихон, Асака ва Марҳамат районларида бўлди. Жойларда табиий офатни бартараф қилишда олиб борилаётган ишлар билан танишди. Асака районининг «Қоратепа» ва «Наврўз» жамоа хўжаликларининг дала майдонларида, аҳоли хонадонларида бўлиб фуқаролар, ёрдамчи-ҳашарчилар билан суҳбатлашди. М. Расуловни Марҳамат районида зудлик билан амалга оширилаётган тадбирлар билан Ўзбекистон ХДП район кенгашининг биринчи котиби А. Абдужабборов, район ҳокими П. Маматов ўртоқлар таништирдилар. «Андижон 50 йиллиги» давлат, Т. Мирзаев номли жамоа хўжаликларида бўлиб, зарар кўрган қишлоқлар, экин майдонларини бориб кўрди. Полвонтош посёлкасида сел олган, ундан азият чеккан хонадонларни кўздан кечирди. Хонадон эгалари билан суҳбатлашиб, уларга ўзининг ҳамдардлигини билдирди. Шунингдек, сел оқибатларини тугатиш учун келган қурувчилар ва ҳашарчилар билан мулоқотда бўлди.

Меҳнаткашлар суҳбат чоғида Республика Президенти И. А. Каримовнинг олиб бораётган халқчил сиёсатини маъқуллаб, раҳматлар айтдилар.

М. Расуловнинг Андижон вилояти бўйича қилган сафарида район ҳокимлари ҳамда ХДП кенгашлари котиблари ва Ўзбекистон ХДП вилоят кенгашининг биринчи котиби А. Ҳакимов, вилоят ҳокимининг ўринбосари Н. Саидовлар ҳамроҳлик қилдилар.

Н. САИДКАМОЛОВ.

• ХДП ҳаётидан

ПАРТИЯВИЙ ИНТИЗОМ

Ўзбекистон ХДП Навоий вилояти кенгашининг яқинда бўлиб ўтган бюро йиғилишида Навоий шаҳри ва Хатирчи райони партия ташкилотларидаги ички партиявий интизомнинг аҳволи, аъзолик бадаллари тўланиши тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Кенгашнинг шу масалани бюро кун тартибига олиб чиққани бежиз эмас. Чунки интизом бор жойда партия ташкилотининг нуфузи ошади. Бунга мисол тариқасида Қизилтепа, Навоий, Навбаҳор, Конимех районлари партия кенгашларини кўрсатиш мумкин. Мазкур районлар кенгашларида партия ҳужжатлари билан ишлаш, аъзолик бадалларини йиғиш бошланғич партия ташкилотлари билан яқин алоқада бўлиш қатъий йўлга қўйилган. Шунинг учун ҳам бу район кенгашларида ХДП аъзолари сон ва сифат жиҳатидан юксалмоқда. Энг муҳими, бу — аъзолик бадалларининг тўланишида узилишларга йўл қўйилмаётганидир. Ана шундан бўлса керак, биз юқорида санаб ўтган партия кенгашлари иқтисодиёти ҳам, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш ҳам яхши йўлга қўйилган. Бунинг устига қатор ХДП район кенгашлари ҳузурида у ёки бу хилдаги маҳсулот ишлаб чиқарадиган кичик корхоналар, ёрдамчи хўжаликлар ташкил этилган.

Конимех район партия кенгаши ҳузуридаги туя жунидан чойшаблар, кўрпачалар, белбоғлар тикиб чиқарадиган корхона, ёхуд Нурота ХДП кенгаши қошидаги қўйчилик ёрдамчи хўжалиги; Навбаҳор партия кенгаши ташаббуси билан ташкил этилган цехлар яхши фаолият кўрсатмоқдалар. Хўш, нега бошқа шаҳар ва районлар партия кенгашлари қошида бу сингари хайрли ишларни амалга ошириш мумкин эмас? Масалан, Зарафшон ва Навоий шаҳарлари кенгашлари ҳам бу каби иқтисодиётга кўмаклашувчи имкониятлардан фойдаланишлари мумкин-ку, ахир! Бироқ бу партия кенгашларида ички партиявий интизом бўш. Партиявий интизомдан путур кетганлиги учун ҳам Навоий шаҳар кенгаши иш фаолияти ХДП вилоят кенгаши ижроия бюроси муҳокамасига олиб чиқилди, бюро муҳокамасига олиб чиқишдан олдин шаҳар кенгашининг аъзолик бадалларини йиғиш ва топшириш, партиявий интизомни йўлга қўйишга оид 1992 йил ва 1993 йил биринчи чораги якунлари ўрганиб чиқилди. Текширишлар шуни кўрсатдики, шаҳар партия кенгашида ички партиявий интизом ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Кенгашнинг бошланғич партия ташкилотлари билан алоқаси айтарли узилиб қолган. Бунинг оқибатида аъзолик бадалларини йиғиш ва тўлаш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Келинг шу ўринда айрим мисолларга тўхталайлик: шаҳар кенгашига уюшган жами 30 та бошланғич партия ташкилоти бўлса, шундан 10 таси умуман шаҳар кенгаши олдида жамлама ҳисоботлар топширмаган. Бунга мисол қилиб Малик Работ, Навоий ГРЭСи, Электрлашган кимё корхонаси, пахта тозалаш заводи, 8-махсус кўчма механизациялашган колонналар бошланғич партия ташкилотларини кўрсатиш мумкин.

Шунинг эвазига бўлса керак, ўтган йили 79 минг 940 сўмлик, бу йил биринчи чорагида эса 110 минг 950 сўмлик бадаллар кам йиғилган. Бу сингари аҳволни ХДП Хатирчи район кенгаши мисолида ҳам кўриш мумкин. Райондаги «Оқ олтин», Пўлкан шоир номли, К. Маркс номли жамоа хўжаликларида шу йил биринчи чораги бадаллари район кенгаши ҳисобига кўчирилмаган. Бироқ бюро йиғилишида Хатирчи ХДП район кенгашининг биринчи котиби Рустам Ботиров ишда бир мунча бурилиш ясаганлиги қайд этилди. Лекин шаҳар кенгашининг биринчи котиби Ўктам Нарзиевнинг ички партиявий интизомни мустаҳкамлашдаги, партия бадалларини йиғишдаги ишлари тамомила қониқарсиз топилди ва унга ишда кескин ўзгариш ясаш учун уч ой муҳлат берилди.

Қани кўрайликчи, котиб бу муҳлатда партиявий интизомни талаб даражасига етказа оладими?

Музаффар ШАРОПОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

СЎЛИМ БОҒЛАР ЧОРЛАЙДИ

Яна икки кундан кейин ўлкамизга ёз фасли кириб келади. Инсон табиати шундай: ҳар фаслни интиқиб кутади, табиат бағрига интилади, гўзаллик рамзи бўлган сўлим боғ-роғлар, гулзорларни кезгиси келади. Фарғонанинг дил тортар боғларига, иккинчи Швейцария деб ном олган Шоҳимардоннинг тароватига ҳар бир кишининг ҳаваси келади. Тоғ ва кўллар бу ерга дам олиш учун келган минг-минглаб сайёҳлар ва меҳмонларга олам-олам қувонч, юзларга табассум, гулгунлик, қалбларга ёруғлик бахш этади. Ҳавоси бениҳоят тоза, кўм-кўк либосга бурканган, оромбахш шабада эсиб турган Фарғона шаҳрида ёзги таътил чоғида ҳаммаёқ гавжум бўлиб кетади, ҳушчақчақ кулгу, дилларни ром этувчи куй ва қўшиқлар янграйди.

Шарқнинг бутун меҳмоннавозлигини Фарғонада яққол кўриш мумкин. Бу ота-боболардан қолган қадимий анъана бугунги кунда ҳам одамлар ўртасидаги меҳр-оқибат, ўзаро биродарлик, қалбларга шодлик улашишда асқотяпти. Барака, меҳр-мурувват, поклик, жозиба — ҳамма-ҳаммаси ўйлаб қарасак, инсонлар ўртасидаги ана шу меҳр-муҳаббатга, соф юрак туйғуларига бориб тақалади.

Бу йилги ёзимиз ҳам шундай меҳру саховатга, эзгу хислат ва яхши анъаналарга бой бўлсин.

Суратда: «Хуш келибсиз, гўзал Фарғонага» — дейишмоқда Фарғона қизлари.

И. ҲАМИДОВ.

Ш. Алимов олган сурат.
(ЎзА).

• Иқтисодиёт янгиликлари

ҚИШЛОҚҚА ОҚАР СУВ КЕЛДИ

Касби районидаги Майманоқ қишлоғи қадимдан боғбон ва соҳибкорлар маскани. Кексалар бу ердаги бодомзор ва узумзорлар довруғини ҳамон эслаб гапиришади.

Насафий номли совхоз маъмуриятининг саъй-ҳаракати туфайли 13 минг нафар аҳоли яшайдиган бу қишлоқда қисқа вақтда 6 километр ерга бетон новариқ ётқизилди. Хонадонлардаги бодомзор ва узумзорларга, томорқа ерларга оқар сув келди.

— Ушбу қишлоқни оқар сув билан таъминлашга 20 миллион сўмга яқин маблағ сарфладик, — дейди хўжалик директори Т. Аминов. — Энди, Қатағон ва Оқжангал қишлоқларида ҳам бетон новариқлар қурилияпти.

ҚАРШИ — САМАРҚАНД ПОЕЗДИ

Бундан бирмунча вақт илгари Бухоро — Қарши — Китоб поезди қатнови йўлга қўйилиб, Қашқадарё вилояти аҳолисига қулайлик яратилган эди. Марказий Осиё темир йўл бошқармаси Қарши темир йўл бўлими раҳбарияти саъйи-ҳаракати билан яқиндан Қаршидан Самарқандга алоҳида йўловчилар ташиш поезди қатнай бошлади.

Шаҳарлараро қатнайдиган автобусларда йўл кирасининг ошиб кетганлиги ҳаммага маълум. Қаршидан Самарқандга бориб келиш учун қарийб 1,5 минг сўмга яқин чипта ҳақи тўлаш керак. Поезд чиптаси эса автобусникидан қарийб уч баробар арзон.

Эрталаб поездга ўтирган киши 3,5 соатдан сўнг Самарқандда бўлади. Яна тушдан кейин ўша поездда қисқа фурсатда Қаршига қайтиб келиши мумкин. Яратилган бу қулайликдан йўловчилар ғоят мамнун.

М. КАРОМОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• ЎЗБЕКИСТОН—РОССИЯ:

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК ПОЙДЕВОРИ

30 май куни Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланганига бир йил тўлади

Собиқ иттифоқ парчаланиб кетгач, мустақилликка эришган республикалар Россия билан алоқалар йўналишини белгилашда турли йўлларни танладилар. Баъзи мустақил давлатлар ўзини СССР вориси деб эълон қилган Россия билан алоқа қилишдан бутунлай тийилишни афзал билган бўлсалар, айрим республикалар воқеликни теран идрок этиб, узоқ йиллар шаклланган иқтисодий алоқаларни ўзаро манфаатли асосга кўчирган ҳолда сақлаб қолишга интилдилар. Ҳар нарсага одил ҳакам — вақт ҳамкорлик йўлини танлаганлар ютқазмаганини исбот қилди. Тўғри, янги мустақил давлатларнинг Россияга нисбатан тутган бундай турлича сиёсатини изоҳлашга сабаблар етарли эди. Бунинг учун Россиядаги беқарор сиёсий вазият, «Иттифоқпараст» кучларнинг ҳуружларини эслаш кифоя. Лекин ўзи ҳам собиқ империячилик сиёсатидан жабр кўрган Россия Федерацияси бундай номақбул ёндашувлардан бутунлай воз кечиб, давлатлараро муносабатларда тенгҳуқуқлилик, ўзаро манфаатли ҳамкорлик принципларига амал қилишини қатъий таъкидлади. 1992 йилнинг 20 мартида имзоланган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида дипломатия алоқаларини ўрнатиш тўғрисидаги протокол икки мустақил давлатнинг ўзаро ишончи, яхши ниятлари ҳосиласидир.

Имзоланганига бир йил тўлаётган «Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома, айниқса, ўзаро алоқалар тарихида муҳим босқич бўлди. Чунки, бу шартнома халқларимизнинг давлатлараро муносабатлари тарихидаги шу каби биринчи ҳужжатдир.

Шуни таъкидлаш лозимки, ҳар икки мамлакат учун ҳам фойдали бўлган алоқаларни тараққий эттириш имкониятлари жуда кенг. Зеро ҳар икки мамлакат ҳам бой табиий, интеллектуал заҳираларга, асосийси, ҳамкорликка бўлган кучли интилишга эга.

Шу ўринда Россиядаги айрим матбуот нашрлари мамлакатларимиз, халқларимиз ўртасидаги дўстона алоқаларни бузишга уринаётганини айтиб ўтиш жоиз. Россия Федерациясининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Ф. Сидорский яқинда бўлиб ўтган учрашувларнинг бирида таъкидлаганидек, бундай нашрлар кишини ноқулай аҳволга солиб қўймоқда. Элчи ўз ваколати доирасидан чиқиб кетаётган, ўзаро ихтилоф уйғотишдан манфаатдор кучлар тегирмонига сув қуяётган шу каби нашрларга нисбатан бундан буён қаттиқ чоралар кўрилажагини қайд этди. Улар халқларимиз орасида қарор топган дўстлик ва ҳамжиҳатликка раҳна сололмаслигига ишонч билдирди.

Дарҳақиқат, донишманд халқ бундай кучларнинг иғвосига ҳеч қачон учмайди. Минг йиллик тарихга эга бўлган Ўзбекистон халқи ҳам, Россия халқи ҳам тараққиётнинг азалдан маълум бўлган асоси — дўстлик, ҳамкорлик, эзгулик эканини яхши билади.

Ўзбекистон ва Россия Федерацияси раҳбарларининг халқларимиз ана шу эзгу интилишини рўёбга чиқариш борасидаги фаолияти обрў-эътибор топаётгани боиси ҳам шунда.

Амирқул КАРИМ.
(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг қарори

ПАХТА, ЧОРВА ВА СУТ, АЙРИМ ТУРДАГИ МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ ХАРИД НАРХЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Республикага етказиб берилаётган ёқилғи, моддий-техника ва бошқа ресурсларнинг қимматлашиб бораётгани муносабати билан, шунингдек, қишлоқ хўжалиги корхоналарига кўпроқ мустақиллик бериш мақсадида Вазирлар маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг Молия вазирлиги билан келишилган:

1993 йил пахта ҳосилининг харид нархларини 1-иловага мувофиқ;

чорва ва сутнинг харид нархларини 2-иловага мувофиқ ошириш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинсин.

2. 1993 йил ҳосилидан:

мева-сабзавот маҳсулотларининг чекланган харид нархлари 3-иловага мувофиқ белгилансин;

шоли, пишган ва саноатда қайта ишлашга мўлжалланган янги қизил помидорлар, карам, сабзи ва олмага эркин (шартномавий) нархлар жорий этилсин;

3. Республикадан ташқарига олиб кетиладиган мева-сабзавот маҳсулотларидан олинадиган бож миқдорлари 1993 йил 1 июндан бошлаб 4-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Вазирлар маҳкамасининг «Картошка, мева-сабзавот маҳсулотлари ва қуруқ меваларнинг харид нархларини ўзгартириш тўғрисида» 1992 йил 14 апрелдаги 188-сон қарори 2-банди 3-хат бошининг амал қилиши сақлаб қолинсин. Унда белгилаб қўйилганидек, мева-сабзавот маҳсулотларини республикадан ташқарига ҳукуматлараро битимлар ва тўғридан-тўғри хўжалик алоқаларига биноан етказиб берадиган корхоналар, хўжаликлар ва ташкилотлар бож тўлашдан озод қилинади.

4. Вазирлар маҳкамасининг 1992 йил 28 майдаги 250-сон ва 1993 йил 17 апрелдаги 180-сон қарорлари кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Тошкент шаҳри 1993 йил 27 май 257-сон.

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 257-сон қарорига 1-илова

1993 йилги пахта ҳосилининг харид нархлари

(бир тонна учун сўм)

Пахта толаси типлари	Пахтанинг саноат навлари 1	2	3	4
Ингичка толали				
1 тип	100000	141000	72000	25300
2 тип	143000	130000	72000	25300
3 тип	132000	117000	72000	25300
Ўрта толали				
4 тип	127500	110000	68900	25300
5 тип	119400	103000	68900	25300
6 тип	94000	85000	65500	25300
7 тип	90800	81600	63200	25300

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 257 сон қарорига 2- илова.

Чорва ва сутнинг чекланган харид нархлари

	бир тонна учун сўм (ўрта ҳисобда)
Қорамол, йилқи ва туялар	393600
Чўчқалар	495600
Қўй ва эчкилар	325600
Ёғлилиги 3,6 фоизли сут	50000

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 257 сон қарорига 3-илова

Картошка ва мева-сабзавотнинг чекланган

ШАРТНОМАВИЙ НАРХЛАРИ

Маҳсулот	Сотиш даври х)	бир тоннаси учун сўмда
Картошка	21 майдан 10 июлгача	36000
	11июлдан йил охиригача	30000
Бошпиёз	21 июлдан йил охиригача	14000

х) йилнинг қолган даврларида маҳсулотларнинг ушбу турлари шартномавий (эркин) нархларда сотилади.

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 257 сон қарорига 4-илова

Республикадан ташқарига чиқариладиган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига солинадиган

БОЖ МИҚДОРЛАРИ

(ҳар бир тоннаси учун сўмда)

	Давлат божи миқдорлари май-июнь	июль-сентябрь	октябрь-декабрь
Картошка	7200	4500	—
Бошпиёз	3200	2800	3600
Карам	3200	2000	4800
Янги сабзи	3200	3200	4800
Қизил помидор	40000	10000	12000
Янги узилган бодринг	16000	2400	4500
Булғор қалампири	12000	3000	6000
Бақлажон	8000	2600	2400
Шолғом ва турп	4000	2000	3000
Қовун	—	2000	2400
Тарвуз	—	1400	1800
Олма	20000	5000	7500
Нок	24000	6000	9000
Беҳи	—	4000	6000
Шафтоли ва ўрик	12000	4000	6000
Олхўри	—	4000	6000
Олча ва тоғолча	—	6000	9000
Анор	16000	6000	12000
Узум	20000	10000	12000
Қовунқоқи	20000	10000	15000
Ёнғоқ	100000	30000	60000
Бодом	100000	60000	90000
Ерёнғоқ	50000	20000	30000
Лимон	125000	40000	75000
Хурмо	—	—	30000

ЭСЛАТМА: Юқорида кўрсатиб ўтилган бож миқдорлари 10 тоннагача бўлган маҳсулот бир марта четга чиқарилганда белгиланади, 10,1 тоннадан 20 тоннагача бўлганда бож миқдори 1,5 баравар, 20 тоннадан ортганда 2 баравар кўпаяди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИГА ВА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРЛАРИГА ШАРҲ

Республикада амалга оширилаётган иқтисодий ўзгартишлар ижтимоий соҳага қаратилганлиги яққол кўриниб турибди. Ўзбекистон ҳукумати «шок терапияси» ўрнига бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ва батартиб ўтиш йўлини амалга оширмоқда.

Шундай шароитда республика аҳолисини ижтимоий ҳимоя қилиш давлатнинг бош вазифаси бўлиб қолмоқдаки, бу вазифа иш ҳақининг энг оз миқдорларини, пенсияларни, стипендияларни, аҳоли энг ночор табақаларининг пул даромадларини ошириш йўли билан муттасил рўёбга чиқариб борилмоқда.

Президентнинг Фармони билан 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб Ўзбекистон Республикасида иш ҳақининг энг оз миқдори даражаси, пенсиялар 2,5 баравар оширилади. Уларнинг миқдори тегишли равишда 7500 ва 8125 сўм қилиб белгиланади, пенсияларнинг ўртача миқдори эса 7230 сўм кўпайиб, ойига 12060 сўмга етади. Олий ўқув юртлари талабаларининг, кийим-бош ва овқат билан таъминланмайдиган техникумлар ҳамда ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг стипендиялари 2,5 баравар кўпайтирилади.

Ягона тариф сеткасининг разрядлараро коэффициентларини ҳисобга олганда иш ҳақи энг оз миқдорининг 7500 сўмгача ўсиши халқ хўжалигида банд бўлган ходимларнинг барча тоифалари учун мансаб окладларини тегишли равишда 2,5—2,8 баравар кўпайтиради.

Фармоннинг бош мақсади — аҳоли барча табақаларининг моддий фаровонлигини янада яхшилашдир. Чунончи, барча турдаги пенсияларнинг 2,5 баравар оширилиши 2 миллион 510 минг кишининг даромадларини кўпайтириш имконини беради. Олий ўқув юртида стипендиянинг ўртача миқдори 6000 сўмни, техникумда 4700 сўм ва ҳунар-техника билим юртида 4000 сўмни ташкил қилади, бунда талабаларнинг ошхоналарида улар учун тушлик овқатларнинг қийматидан 50 фоизли чегирмалар сақлаб қолинади.

Фармонга мувофиқ болали оилаларга бериладиган ижтимоий нафақаларнинг миқдори 2 баравар оширилади.

Маориф тизими ходимларининг окладлари амалдаги 8500 сўмга нисбатан ўрта ҳисобда 21500 сўмгача кўпаяди, яъни 13000 сўм ошади.

Соғлиқни сақлаш тизими ходимларининг ўртача окладлари 9300 сўмдан 23200 сўмгача, шу жумладан биринчи тоифадаги шифокорнинг оклади 11200 сўмдан 28000 сўмгача, тиббиёт ҳамширасининг оклади эса 7300 сўмдан 18300 сўмгача кўпаяди.

Фан ходимларининг ўртача окладлари умуман 7700 сўмдан 19200 сўмгача ошгани ҳолда кичик илмий ходимнинг оклади 6300 сўмдан 15700 сўмгача, катта илмий ходимнинг оклади эса 9100 сўмдан 23000 сўмгача кўпаяди.

Мазкур Фармонга кўра, қўшимча қийматга белгиланган солиқнинг 5 фоизи корхоналар ва ташкилотларда қолдирилади, бундан тушадиган маблағ ойига салкам 10 миллиард сўмни, йилнинг чорагида эса 30 миллиард сўмни ташкил этади, бу маблағлар ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлашни кўпайтириш учун сарфланади.

Хўжалик ҳисобидаги корхоналар ва ташкилотларга ўз ходимларининг иш ҳақи даражасини ошириш учун даромад манбаларини қидириб топиш тавсия қилинади, бундай манбалар чекланган тақдирда эса банк муассасалари йиллик 3 фоиздан ошмайдиган тўлов шарти билан аниқ мақсадни кўзлаб берадиган имтиёзли кредитлар ҳисобидан иш ҳақининг янги энг оз миқдорларини белгилаш ва меҳнатга тўланадиган ҳақни ошириш таклиф этилади.

Солиқ олинмайдиган пул даромадларининг энг паст даражаси 7500 сўм миқдорида белгиланади, бу эса камхарж оилаларнинг ҳақиқий даромадига сезиларли қўшимча бўлади.

Мазкур Фармонни рўёбга чиқариш учун давлатнинг бир ойлик харажатлари 60 миллиард сўмни, йилнинг чорагида эса 180 миллиард сўмни ташкил қилади.

Нарх-наво сиёсати республиканинг ижтимоий соҳага йўналтирилган бозор иқтисодиётидаги энг муҳим жиҳатлардан бири бўлиб, шу пайтгача бу сиёсат асосий озиқ-овқат ва саноат молларининг нархларини давлат томонидан тартибга солишни кўзда тутади.

Шу билан бирга кейинги вақтларда Ўзбекистон билан МДҲнинг бошқа мамлакатларидаги нарх-навода тафовут тез суръатлар билан ошиб бораяпти. Масалан, 1993 йилнинг бошида Ўзбекистонда ноннинг нархи Қозоғистонга қараганда 1,3 баравар, Қирғизистонга қараганда 1,4 баравар, Россияга қараганда 5 баравар арзон бўлса, шу йилнинг май ойида бу тафовут тегишли равишда 1,4; 4; 6 бараварни ташкил этди.

Мана шуларнинг ҳаммаси аҳолига ниҳоятда зарур бўлган моллар ва маҳсулотларнинг Ўзбекистон ички бозоридан чиқиб кетишига сабаб бўлмоқда. Божхона назоратининг куч-ғайратларига қарамай, бу салбий тамойилни бартараф этишга эришилмаяпти.

Бундан ташқари шуни таъкидлаш керакки, белгиланган меъёрда бериладиган молларнинг нархларини паст даражада сақлаб туриш кун-сайин давлат бюджетидан ёрдам пули кўпайтирилишини тақозо этаяпти.

Ягона рубль минтақаси шароитида унинг тўлов қобилиятини (пул даромадларини) бир вақтнинг ўзида ошириш ва нархларни тартибга солиш асосидагина Ўзбекистон аҳолисининг манфаатларини ҳимоя қилиш мумкинлиги равшан бўлиб қолмоқда.

Саноат маҳсулоти билан қишлоқ хўжалик маҳсулоти нархларининг номутаносиблиги ҳал қилиниши зарур бўлган муаммолар жумласидандир. Ёқилғи-энергетика ва моддий-техника ресурсларининг нархлари ошаётганлиги сабабли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришга сарфланаётган харажатлар кўп карра ортган бир пайтда деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари асосий турларининг харид нархлари давлат томонидан тартибга солинаяпти ҳамда мунтазам равишда қайта қуриб чиқилиб, ошириб борилаяпти.

Вужудга келган аҳволни эътиборга олиб, Президентнинг Фармонида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари бир қанча турларининг эркин харид нархларига ўтиш чоралари кўзда тутилган, шулардан алоҳида муҳимларининг нархлари икки баравар кўпайтирилади. пахтанинг харид нархлари ҳар бир тоннаси учун ўрта ҳисобда 100 минг сўмгача, яъни 4,3 баравар оширилади.

Бу чора аввало қишлоқ иқтисодиётини тиклашга қаратилган бўлиб, у хўжаликларга қарзларини узиш, меҳнат ҳақини ошириш ва кенг кўламдаги такрорий ишлаб чиқаришни юритиш учун шарт-шароитларни вужудга келтириш имконини беради.

Фармонда озиқ-овқат маҳсулотлари ва ашёвий молларнинг, хизматларнинг чекланган чакана нархларини ўрта ҳисобда 2 баравар ошириш ҳам кўзда тутилган.

Чакана нархлар 2 баравар оширилишига қарамай, Ўзбекистонда айрим озиқ-овқат маҳсулотларининг нархлари МДҲнинг бошқа мамлакатларига қараганда анча арзон бўлиб қоляпти, буни жадвалдан кўриш мумкин.

(сўм)

Озиқ-овқат маҳсулотларининг номи	Ўлчов бирлиги	Тошкент	Бишкек	Олмаота	Москва
Гўшт	кг	400	680	600	670
Ўсимлик ёғи	кг	100	480	530	350
Сут	л	40	60	65	110
Қанд-шакар	кг	200	250	350	350
Ун	кг	30	90	100	70
Нон	кг	20	45	—	70
Макарон	кг	100	150	220	160

Ёқилғи-энергетика мажмуида ҳам худди шундай манзарани кўрамиз. Масалан, Қозоғистонда 1 тонна кўмир 9 минг сўм, Қирғизистонда — 10 минг сўм, Тожикистонда — 15,6 минг сўм, Молдовада — 12 минг сўм, Россияда — 6 минг сўм, Ўзбекистонда эса 4 минг сўм туради.

Кўрилган чора-тадбирлар Ўзбекистонда ички нарх-навонинг умумий даражасини белгиланган меъёрларда бериладиган молларнинг бирмунча паст нархларини сақлаб қолган ҳолда МДҲ даги ўртача даражага яқинлаштириш имконини беради. Бу эса Ўзбекистоннинг истеъмол бозорини маъмурий чоралар билангина эмас, балки иқтисодий чоралар билан ҳам ҳимоя қилиш имкониятини яратади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг қарори

ЁҚИЛҒИ ВА ЭНЕРГИЯНИНГ ЧЕКЛАНГАН УЛГУРЖИ ВА ЧАКАНА НАРХЛАРИ ВА ТАРИФЛАРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Саноатнинг барқарор ишлашини таъминлаш ва энергия ресурсларидан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш мақсадида Вазирлар маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Белгилаб қўйилсинки, 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб бюджетдаги ташкилотларга ва қишлоқ хўжалиги ташкилотларига табиий газ, электр энергияси, иссиқлик энергияси ва кўмир сотиш шартномавий (эркин) нархлар бўйича амалга оширилади.

2. 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб аҳолига сотиладиган табиий ва суюлтирилган газ, кўмир, автобензин ва электр энергиясининг чекланган чакана нархлари иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги томонидан белгиланадиган рўйхатлар бўйича уруш қатнашчилари ва фахрийларига, уруш ва меҳнат ногиронларига чакана нархларнинг 50 фоизи даражасида имтиёзли нархда ҳар ойда 50 литр автобензин сотишнинг белгиланган меъёри сақлаб қолинсин.

1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб меъёрланган ҳажмдаги автобензиннинг чакана ва имтиёзли нархлари ўртасидаги фарққа биноан харажатларнинг бир қисмини қоплаш учун талонлар ўрнига пул компенсацияси бериш назарда тутилиб кўрсатилган тоифадаги имтиёз эгаларига автобензин сотишнинг талонсиз тизимига ўтилсин.

Ижтимоий таъминот вазирлиги, «Ўздавнефтмаҳсулот» акционерлик бирлашмаси ва Марказий банк Молия вазирлиги билан биргаликда пул компенсациясини ташкил этиш ва тўлаш тартибини 5 кун муддатда ишлаб чиқиб, тасдиқлаш учун Вазирлар маҳкамасига киритсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги табиий ва суюлтирилган газ, автобензин ва электр энергияси учун янги чакана нархларнинг прейскурантини тасдиқласин, бунда уларнинг барча манфаатдор ташкилотларга ўз вақтида етказилишини таъминласин.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари кўмирнинг чакана нархлари прейскурантларини тасдиқласинлар.

6. Мулкчиликнинг барча шаклларидаги корхоналар ва ташкилотлар 1993 йилнинг 1 июнидаги ҳолати бўйича суюлтирилган газ, кўмир ва автобензин қолдиқларини қайта баҳоласинлар. қайта баҳолашда қўшилган сумма уларнинг ўз оборот маблағларини тўлдиришга йўналтирилсин.

7. Вазирлар маҳкамасининг 1992 йил 16 октябрдаги 474-сон қарорининг 3-банди ва мазкур қарор 4-бандининг табиий ва суюлтирилган газ, кўмир, автобензин, электр энергияси чакана нархларини ўзгартиришга оид қисми ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 27 май 258 сон

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 258 сон қарорига илова

1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб аҳолига сотиладиган табиий ва суюлтирилган газ, кўмир, автобензин ва электр энергияси чакана нархларининг

ЧЕКЛАНГАН МИҚДОРЛАРИ

Ёнилғининг номи	Ўлчов бирлиги	Чакана нархи (сўмда)
Табиий газ	1000 куб м	300
Суюлтирилган газ	кг	45
Автобензин	1 литр	100
Электр энергия	1 КВт-с	1
Электр плиткалар билан жиҳозланган уй-жойларда аҳолига бериладиган электр энергияси	1 КВт-с	0,50
Кўмир	тонна	5,3 баравар оширилган

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг қарори

АҲОЛИГА СОТИЛАДИГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ ЧАКАНА НАРХЛАРИНИ ВА ХИЗМАТЛАРНИНГ ТАРИФЛАРИНИ ҚАЙТА КЎРИБ ЧИҚИШ ТЎҒРИСИДА

МДҲ мамлакатларидан келтириладиган энергия манбалари ва озиқ-овқат маҳсулотларининг нархлари оширилгани муносабати билан, республика аҳолисини биринчи навбатда зарур бўлган энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлаш ва хизмат соҳаси ривожлантирилишини рағбатлантириш мақсадида Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

1. 1993 йилнинг 1 июнидан бошлаб айрим озиқ-овқат маҳсулотларининг чегараланган чакана нархлари 1-иловага мувофиқ белгилансин.

2. Гуручнинг чакана нархлари шартномавий (эркин) нархлар тоифасига ўтказилсин.

3. Аҳолига кўрсатиладиган айрим хизмат турлари тарифларини оширишнинг чекланган коэффициентлари 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

4. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги:

— ушбу қарорга берилган 1-иловага мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотлари чакана нархларининг янги прейскурантлари, шунингдек қайта баҳолаш тўғрисидаги кўрсатмалар ўз вақтида босиб чиқарилишини ҳамда манфаатдор вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотларга, Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига етказилишини таъминласин;

— чекланган чакана нархлар билан сотиладиган озиқ-овқат маҳсулотларининг улгуржи нархларини икки ҳафта мобайнида қайта кўриб чиқсин;

— бир ҳафта муддат ичида 2-иловага мувофиқ хизматларнинг янги тарифлари прейскурантларини тасдиқласин ҳамда уларнинг барча манфаатдор вазирликларга, идораларга, корхоналар ва ташкилотларга ўз вақтида етказилишини таъминласин;

— бир ҳафта мобайнида Уй-жой-коммунал хўжалиги вазирлигига, «Ўзавтотранс» корпорациясига ва «Тошшаҳарйўловчитранс» давлат уюшмасига бериладиган ёрдам пули миқдорларини аниқласин.

5. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

— «Озиқ-овқат маҳсулотларининг нархларини тартибга солиш ҳамда чорва ва сутнинг харид нархларини ошириш тўғрисида» 16.10.92 йилдаги 475-сон қарорнинг 1-иловаси;

«Гўшт ва қанд-шакарнинг чекланган чакана нархларини ўзгартириш тўғрисида» 5.02.93 йилдаги 62-сон қарор;

— «Чорва, сут, картошка, мева-сабзавот маҳсулотлари асосий турларининг чекланган харид нархларини ўзгартириш ҳамда айрим озиқ-овқат маҳсулотларининг чакана нархларини тартибга солиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 17.04.93 йилдаги 180-сон қарорига берилган 4-иловадаги ўсимлик ёғи, гўшт, қаймоғи олинмаган сут, макароннинг чекланган чакана нархлари;

— «Энергия ресурсларининг нархларини давлат йўли билан тартибга солиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 16.10.92 йилдаги 474-сон қарорига берилган 2-иловадаги марказдан иситиш ва иссиқ сув таъминоти тарифларининг чекланган миқдорлари;

— «Аҳолига сотиладиган ёқилғи, энергия ва хизматларнинг чакана нархлари ҳамда тарифларини қайта кўриб чиқиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 14.08.92 йилдаги 381-сон қарорига берилган иловадаги водопровод ва канализация хизматларининг чекланган тарифлари;

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 30.12.92 йилдаги 598-сон қарори;

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 23.09.92 йилдаги 442-сон қарори.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 27 май 259 сон.

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 259 сон қарорига 1-илова.

Белгиланган меъёрларда аҳолига сотиладиган ижтимоий аҳамиятли озиқ-овқат маҳсулотларининг чекланган чакана нархлари

Номи	Ўлчов бирлиги	Ўрта ҳисобдаги чакана нарх (сўм)
Нон (оқ, қора, жавдари, қолипда пиширилган) х)	кг	20
Ун	кг	30
Макарон	кг	100
Ўсимлик ёғи	кг	100
Чой	кг	250
Қанд-шакар	кг	200
Гўштнинг барча турлари (парранда гўштидан ташқари)	кг	400
Сут (қаймоғи олинмаган) х)	л	40
Кир совун	дона	30

х) Нон ва сутни меъёри белгиланмайди.

Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги 259 сон қарорига 2-илова

Аҳолига кўрсатиладиган айрим хизмат турлари тарифларини оширишнинг чекланган миқдорлари

	Баравар
1. Йўловчиларни шаҳар транспорти (метро, автобус, трамвай, троллейбус)-да ва шаҳар атрофи автобусида ташиш	2,0
2. Марказдан иситиш ва иссиқ сув таъминоти	2,0
3. Алоқа хизмати	2,0
4. Водопровод хизмати	2,0
5. Канализация хизмати	2,0

ОЙ-ЮЛДУЗЛИ БАЙРОҚ ОСТИДА

Куни кеча Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида ўтказилган учрашувда халқаро ва жаҳон мусобақаларида ғалаба қозониб, мустақил республикамиз ой-юлдузли байроғини хилпиратишга муяссар бўлган вакилларимиз ҳикояси мароқли бўлди. Чунончи фристайл бўйича жаҳон чемпиони ва кубок соҳиби Лина Черязова, бокс бўйича жаҳон чемпионатининг кумуш медали совриндори Ҳикматилла Аҳмедов, оғир атлетика бўйича ўсмирлар ўртасида жаҳон биринчилигининг ғолиби Александр Манушев, халқаро мусобақада мутлақ чемпионликка эришган Абдуқодир Пирматов ва бошқаларнинг сўзлари кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Йиғилишда Республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев учрашув қатнашчиларини табриклаб, муваффақиятлар тилади.

О. САИДАҲМЕДОВ.

ҲАМКАСБЛАР ХОТИРАСИ

Жаҳон статистика маълумотларига қараганда журналистлар ўртача 56 йил умр кўришаркан. Кўмир қазувчилар 54 йил. Чиндан ҳам, мухбирлик масъулиятли ва оғир касбдир. Буни айни соҳадан нон еганларгина биладилар.

Иброҳим Алайҳиссалом Исмоил отлиғ ўғиларини Оллоҳнинг синов амри билан қурбонлик қилмоқчи бўлганларида қудратли ва меҳрибон тангри бир қўчқор юбориб, ўғли ўрнига жониворни қурбон қилишни буюрган эди. Якка тангрини тан олганлар — аҳли мусулмон ушбу воқеани муборак байрам сифатида нишонлайди.

Қурбон ҳайити арафасида сўнгги ўн йилликда вафот этган журналистларнинг оилалари ва болаларини хотира ошига таклиф этган «Туркистон» газетаси ходимлари собиқ таҳририятдошлари Мирзакарим Пирматов, Фарруҳ Раҳимов, Абдураҳим Абдуллаевлар қаторида республикамиз телерадиосида ва марказий газеталарида фаолият кўрсатган бошқа ўнлаб ҳамкасбларининг ҳам руҳи покларини ёд этдилар.

«Туркистон»нинг собиқ мухбири, бугунда нафақахўр Қамариддин Исломов марҳум ҳамкасбларимиз хотирасига қурғон тиловат қилди. Айни воқеа Ўткир Абдуазимов, Ҳошим Абдусаматов, Анвар Исроилов, Раҳматилла Норов, Зайниддин Тожиев каби ҳаётда ва ижодда ўз ўрнига эга бўлган журналистларнинг руҳини шод этди. Бугунги кунда уларнинг руҳини унутмаган тирикларга эса руҳий бардамлик бағишлади.

Маросимда «Туркистон» газетаси, Туркия давлатининг «Заман — Ўзбекистон» газетаси, шунингдек, хорижлик ватандошларимизни марҳумларнинг фарзандларига аталган ҳайитлик эҳсонлари улашилди.

Ислом ҲАМРО.

МУРУВВАТ ВА АҲИЛЛИК БАЙРАМИ

31 МАЙДА МАМЛАКАТИМИЗДА АНЪАНАВИЙ ҚУРБОН ҲАЙИТИ НИШОНЛАНАДИ

Бу улуғ байрам — Қурбон ҳайитида қодир бўлган кишилар қўй, эчки, туя ёки қорамол сўйиб, гўштини ўзлари ва қавм-қариндошлари, камбағал-мискинларга улашадилар. Бу анъаналар асрлар давомида мусулмон халқимиз бажариб келаётган амаллардандир. Қурбон ҳайити ўзаро дўстлик, мурувват ҳамда аҳиллик кунларига айланиб кетган. Айём онларида фарзандлар ота-оналарининг розилигини оладилар, қариндош-уруғлар бир-бирларини зиёрат қиладилар, ҳол-аҳвол сўрайдилар. Қурбон ҳайити кунларининг фазилати ҳам шунда.

Қурбон ҳайити элга мурувват ва аҳиллик келтиради. Шунинг учун ҳам республикамизда барча халқлар бу кунларда байрам нашидасини тотадилар. Қурбон ҳайитининг муҳим фазилатларидан яна бири шуки, бу кунларда ҳар бир мусулмонга умрида бир марта фарз бўлган ҳаж маросимларини адо этмоқ учун миллионлаб мусулмонлар Маккаи Мукаррамага бориб, у ерда Каъбаи-Муаззамани тавоф қиладилар. Сафо ва Марва тоғлари ўртасида саъй (муқаддас юриш) қиладилар. Арофат водийсида ва Минода уч кун турадилар. Ундан сўнг Каъбаи-Муаззамани яна тавоф қилиб, ҳожи деган улуғ ва мартабали унвонга сазовор бўладилар.

Ҳажнинг ҳикмати ва фалсафаси шундаки, унда хилма-хил миллатларга мансуб мусулмонлар йиғиладилар, ўзаро бир-бирлари билан мулоқотда бўладилар, биргаликда ибодат қиладилар, бир-бирлари билан танишадилар, дўстлик, муҳаббат ришталарини ўрнатадилар.

Ҳадис Шарифда пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом, «Ал-ҳажж арафа», яъни ҳажнинг мазмуни арофатдир, дедилар. Чунки Арофат водийсида барча мамлакатлардан келган мусулмонлар йиғилиб, бир-бирлари билан яқиндан танишиш ва аҳвол сўраш имкони пайдо бўлади. Ҳар бир ҳаж қилган киши Аллоҳ Таолонинг уйи деб эътиқод қилинган Каъба олдида туриб, тавба қиладилар. Аллоҳ таолодан, ҳожатларини ва орзуларини тилайдилар.

Ҳажнинг асосий фарзлари (шартлари)дан бири — ҳар бир эркак кишининг эҳром ўрашидир. Чунки ҳаж вақтида ким бўлишидан қатъий назар, ҳамма бир хил кийимда туриши, бу билан ҳар бир инсоннинг Аллоҳ Таоло олдида тенг ва баробарлиги таъкидланади. Шунинг учун ҳажга борган киши беқиёс маънавий озуқа олади. ва ўзининг ожиз бир банда эканлигини тушунади.

Ҳаж, айни вақтда аҳли мусулмонлар учун улкан бир анжумандирки, мусулмонлар уни деярли бир ярим минг йилдан буён улуғлаб келмоқдалар. Ҳаж улар учун маънавий ва аҳлоқий муносабат бўлиб қолмоқда. Чунки ҳаж ва Қурбон ҳайитининг асосий талаби бу улуғ кунларда бирон киши бировга озор бермаслиги, бировга тажовуз қилмаслиги, балки уни хурсанд қилиши ва унга зарур ёрдамни кўрсатиши керак.

Улуғ айём кунларида бир бечоранинг ҳолини сўраш, унга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатишнинг савоби бошқа вақтдагидан ўнлаб маротаба ортиқдир. Бу ҳақда Қуръони Каримда ва Ҳадис Шарифда айтилган.

Қурбон ҳайити ва ҳаж маросимлари азалдан мусулмонларни эзгу ахлоқларга ундаб, тарбия қилишда муҳим ўрин тутган. Ҳажга бориб келган ҳар бир киши ҳажда Аллоҳ олдида тавба қилиб, ўз юртига қайтгач, яхши ахлоқли ҳожи бўлиши, бошқаларга ҳар жиҳатдан ибрат кўрсатиши тақозо қилинади. Ўтган асрларда ҳожилар яхши хислатларга эга бўлишган ва ўзларини тартибга солишган.

Аллоҳга шукрким, республикамиз мустақилликка эришган вақтдан бошлаб, минглаб мусулмонлар Маккаи-Мукаррамага бориб, ҳаж қилиш шарафига муяссар бўлмоқдалар. Республикамиз раҳбарияти ва айниқса Президентимиз Ислом Каримов жаноблари бу ҳақда шахсан ғамхўрлик қилмоқдалар. Шунинг учун ҳажга борган мусулмонлар Каъбаи-Муаззама олдида Президентимиз ҳақларига дуолар қилиб, мустақил республикамизнинг равнақ топишига Аллоҳ Таолодан ёрдам ва тавфиқу — иноятлар сўрамоқдалар.

Келаётган Қурбон ҳайити муносабати билан халқимиз ва мусулмонлар Аллоҳ Таолога мурожаат қилиб, барча эзгу ниятларига етказиши учун дуолар қиламиз. Аллоҳ Таолодан бу улуғ ҳайит ҳурмати юртимиздаги ҳар бир хонадон, вилоят ва туманларда юрт ободлиги, тинчлик ва осойишталикнинг доимо барқарор туришини ва ҳар бир ватандошнинг саодатли бўлишини сўраймиз, элимизнинг равнақ топиши учун кечаю-кундуз фидойилик қилаётган муҳтарам Президентимиз Ислом Каримов жаноблари обрў-эътиборини Аллоҳ бундан ҳам баланд қилсин, барча ишларида Аллоҳ Таоло ўзи мададкор бўлсин. Яқинда ҳаж сафарига жўнаган барча ҳожиларни Аллоҳ Таоло ўз юрт ва хонадонларига эсон-омон қайтиб келишларини насиб этган бўлсин.

Абдулғани ҳожи АБДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлар қўмитаси раиси.

— Шу саодатли кунларга етказганига шукур, биродар!

С. МАҲКАМОВ олган сурат.

«Ўзбекистон овози»нинг 75 йиллигига

«Ўзбекистон — ватаним менинг» танлови

ЖАВОҲИРЛАР САНДИҒИ

ЁХУД ХАЛҚ ТАБОБАТИНИНГ КЕЧАГИ, БУГУНГИ ВА ЭРТАНГИ КУНИГА БИР НАЗАР

Қадим замонда бир қиз оғир бетоб бўлиб, ётиб қолибди. Муолажасига табиблар ҳам, домуллолар ҳам ожизлик қилибдилар. Қизнинг аҳволи кундан-кунга оғирлашаверибди. Шунда бир рассом қизнинг соғайишига сабаб бўлибди. У баҳор фасли, қизил гуллар, сайроқи булбуллар расмини чизиб, хаста қизнинг рўпарасидаги деворга осиб қўйибди ва:

— Табиатнинг фарзанди табиатга эргашади, табиатнинг ўзи даволайди, — дебди ҳалиги рассом. Шундан кейин бемор қиз шифо топиб кетган экан. Гарчанд бу ривоят бўлса-да, унинг тагида ҳақиқат ётибди. Ўз вақтида Ибн Сино ҳам асаби қақшаган беморларни она-табиат қучоғига бежиз чорламаган.

«Табиатнинг ўзи даволайди» деган жумлаларда жон бор. Дарвоқе, неча асрлардирки, халқ табобати табиат билан, унинг инъому эҳсонлари билан тирик. Амалиётга асосланган даволаниш кўп минг йиллар, яъни биринчи қабилалар пайдо бўлган даврлардаёқ бошланган. Сўнг тўпланган маълумотлар авлоддан-авлодга ўтиб, умумлаштирилиб, даволаш тажрибалари янада бойиб бораверган. Ўрта асрларда халқ табобати, айниқса, араб мамлакатларида кенг ривож топган. Ҳинд, тибет, хитой табобат мактабларига ҳам жуда эрта асос солинган. Уларда энг муҳим муолажа воситаси бўлиб доривор ўсимликлар ҳисобланган.

Шунга қарамай аксарият мамлакатларда беморлар махсус ўқув юртларини тугатган шифокорлар қўлида даволанишган, оддий кишилар эса кўпроқ халқ табибларига мурожаат қилишган. Шу боисдан бўлса керак, ҳозиргача «халқ табобати» тушунчаси шифокорсиз даволаниш ва фақат ўсимликлар воситалари билан муолажа олиш, деган тасаввур ҳосил қилади. Бироқ барча даврларда илмий ва халқ табобати ўртасидаги аниқ бир чегарани белгилаш қийинчилик туғдиради. Бугунги кунда эса, умуман уни аниқлаш мумкин эмас, чунки улар бир-бирларига чамбарчас боғланиб кетган. Бироқ бунда битта муҳим томони бор: агар илмий тиббиёт баъзан эски усул ва воситалардан воз кечиб, доимо янгиликни билишга, излаш-изланиш ва тадқиқ этишга интилган бўлса, халқ табобати эса аксинча, уларнинг ҳаммасини сақлаб қолишга ва фойдаланишга, ривожлантиришга ва такомиллаштиришга мойил бўлган. Тажрибалар шуни кўрсатадики, «янгилари» пайдо бўлгач, халқ табобатида аввал машҳур бўлган «эскилари» унутиб юборилган. Бироқ улар халқ хотирасида сақланиб қолган.

Ҳозир муолажа тажрибасида янгиларни тарғиб-ташвиқ қилишда ўтмиш ҳатолари сезгирлик билан эътиборга олиняпти, эски усуллар ва дори-дармонлардан воз кечишда ниҳоятда эҳтиёткорлик талаб этилади, бир мисол: Александр Невский даврида йирингли яраларни ҳаммом моғори билан «табиблик усули»да даволаш устидан кулиб келишган. Агар ўшанда фан халқ заковатига қулоқ солганида эди, пенициллин анча аввал даволаниш тажрибасида қўлланиб, кўплаб беморлар ва ярадорлар ўлим чангалидан қутқариб қолинган бўлармиди?!

ҲЕЧДАН КЎРА КЕЧ

Ахир, у халқ бу — ақл-заковат-ку, халқ бу кашфиётлар, жавоҳирлар сандиғи-ку! Ундаги хазиналар қуёш янглиғ кўзни қамаштирадики, бунга тенг келадиган нарсанинг ўзи йўқ! Донишмандлар халқимиз ўз билган, эшитган ва кўрганларини авлоддан-авлодга қолдириб келганлигини унинг табобат зарварақларидан ҳам кўриш мумкин. Минг афсуслар бўлсинким, халқ табобати «қизил империя» даврида ҳалокат ёқасига бориб қолгани рост. Қисқаси, табибимнинг ўзи дардга гирифтор эди. Ҳечдан кўра кеч, деганларидек ҳали ҳам кеч эмас. Эркин истиқлол туфайли халқ табобатининг ривожи учун барча эшиклар очиқ, имкониятлар бор, фақат бунинг учун саъй-ҳаракат, иштиёқ, қунт, тадбиркорлик, ташаббус керак!..

Халқ табобатидан, қолаверса шифобахш ўсимликлардан кўр-кўрона юз ўгириш даври энди орқада. Лекин собиқ иттифоқ ҳукмронлиги пайтида инкор этилган қадимий билимлар ва гиёҳлар дунёсининг «қафас»да сақланганини унутиб бўладими, ахир! Асло!..

Ўша кезларда ажойиб олимимиз, Беруний мукофоти лауреати Қаҳҳор Ҳожиматовнинг баралла нидо қилгани кечагидек эсимда:

— Жумҳуриятимизда «кўпга келган тўй»дек бўлиб кетган сариқ касаллигидан азоб чекаётган оналар ва болаларни кўрганимда тинчим бузилади, — деганди у фиғони ошиб. — Мувозанати бузилган инсон саломатлигини тиклашда такрор ва такрор шифобахш гиёҳларга суянишимиз керак, деган ўй мени ўз ҳолимга қўймайди. Сариқ хасталигининг давосини сунъий дорилардан эмас, доривор ўсимликлардан излаш мақсадида тоғ-у тош кездим. Касбим боис, она-тупроғимизнинг қадамим етмаган жойи қолмади, ҳисоб. Мен орзиқиб кутган дори дунёга келди. Беш хил гиёҳдан тайёрланган бу дори хасталик азобини чекаётганларга ҳалоскор бўлади, деб умид қилдим. Аммо у ўн йил мобайнида етим боладек елкасини букиб, нияти холислигини тушунтириш учун кирмаган эшиги қолмади. Расмий идоралар унга ишонишни хоҳламадилар. Доридан шифо топган минглаб беморларнинг мактублари ҳам ишонч ёрлиғи вазифасини ўтай олмади. Нафақат жумҳуриятимиз, балки иттифоқда шифо топган беморларнинг истаклари ҳам шунчаки қоғозларда қолиб кетди.

Ниҳоят, тўқсонинчи йилда дори учун зарур ҳужжатларни жамлаб, уни ишлатиш учун рухсат беришларини сўраб Марказга юборган эдик. Аммо марказ ҳалигача сукутда, на тасдиқ, на инкор мазмунидаги бир парча қоғоздан ҳамон дарак йўқ. Жумҳуриятимизда эса беморлар сони ҳамон ортиб бормоқда...

Ҳа, «Райҳон», «Тоғ чечаги», «Тошкент» каби шифобахш гиёҳлардан тайёрланган ичимликлар, Лейпцигдаги кўрикда олтин медалга сазовор бўлган «Самарқанд» бальзами»нинг муаллифи бўлмиш олимимизнинг жон куйдирганича бор. Қаранг-а, собиқ иттифоқ соғлиқни сақлаш вазирлиги шифобахш ўтларнинг маълум турларинигина қўлланишга рухсат этганини эслаганда киши ўйлаб қолади: нега бунча эҳтиёткорлик шарт экан?! Замонавий илмий тиббиёт шифобахш ўсимликлар ҳақидаги ўз билимини наҳотки йўқотган бўлса? Масалан, узоқ даврларда, Ибн Сино замонида саккиз юзга яқин гиёҳ даволаш мақсадида қўлланилган бўлса, «қизил империя» даврига келиб расман бундай ўтларни дорихоналардан атиги олтмишга яқинигина сотиб олишга рухсат этилган. Аслида эса дорихоналарда шулар ҳам анқонинг уруғи эди. Нега?! Наҳотки, Ибн Синонинг ҳам Тибет, Ҳиндистон, Хитой, Ғарбий Оврупо ёки арабларнинг анъанавий даволаш тизимларини улар молекуляр биологияни билмаганликлари учун илмийликка киритиб бўлмаса? Майли, билишмайдиям дейлик, бироқ улар кўп асрлик ҳаёт тажрибасига эга бўлишган-ку! Минг йиллик амалиётда текширувдан ўтказишган. Бизда эса, етмиш йил мобайнида гиёҳларни клиник ўрганиш ва қўлланишда тўсиқлар устига тўсиқлар қўйиб ташланди. Табиблар ва ҳакимлар эса таъқиб остига олиндилар. Икки ўртада бечора халқ иситмасини кимга айтишни билмай, азобда қийналди. Табибга учрасинми ёки шифокорга... Халқ табобати у ер-бу ерда ҳар замон аланга олиб қўярди.

САНАБ САНОҒИГА ЕТИБ БЎЛМАС

Ўттизинчи йиллар. Паркентнинг Заркент қишлоғида гиёҳлар «тили»ни биладиган Туроб ота деган мўйсафиднинг уйига илон чаққан болани кўтариб келишади. Табиб шоша-пиша уйи яқинидаги тепаликка чопиб кетади-ю, бир пасдан кейин қандайдир гиёҳни юлиб қайтиб келди. У боланинг илон чаққан болдирини қаламтарош билан тилиб, сўнг ҳалиги гиёҳ баргини эзиб томизади ва ундан болага ичиради. Шундай қилиб, заҳарнинг қонга ўтиш хавфи олинганди. Туроб табиб аввал ўқ илонни ари талаганини кўрган экан. Илон жон ҳолатда ўзини олиб қочиб, эрмон ўсимлигига чирмашиб чиқиб, унинг баргини сўра бошлабди. Ўшанда табиб ўйлаб қолибди: демак, эрмон баргида заҳарга қарши қандайдир малҳам бор.

Серқуёш ўлкамизда бундай шифо ато этувчи ўт-ўланлар сероб. Бироқ, одамни заҳарлайдиганлари ҳам йўқ эмас. Уруш йиллари айниқса қирқ еттинчи-қирқ саккизинчи йилларда Қашқадарё, Бухоро, Самарқанд вилоятларида аҳоли ўртасида хавфли хасталик кенг тарқалганди. Халқ уни «туя қорин» деб аташган. Беморнинг қорни шишиб, жигарда қаттиқ оғриқ пайдо бўлган. Шифокорлар қоринни тешиб, ундан ўн-ўн беш литргача сувни олиб ташлашган. Лекин бемор чўпдай озиб, узоқ яшамаган. Шунда бир гуруҳ олимларимиз беморлар овқатдан заҳарланишган бўлса керак, деган тахмин билан дон-дунларни текшира бошлашган. Ўттиз тўрт хил ёввойи ўтнинг кимёвий тузилиши ўрганилган. «Кўк мараз» деган ўсимликдан ажратиб олинган алкалоидлар қорамолларга бериб, синаб кўрилганда «туя корин» хасталигининг белгилари аниқланган. Шундай қилиб, олимлар «туя қорин» касаллиги буғдой ва арпага аралашган «кўк мараз» ўти экан деган хулосага келишган. Ўшанда ҳукумат «кўк мараз» тарқалган майдонлардан ўриб олинган ғаллага карантин эълон қилган эди.

Дарҳақиқат, «Хаёл», «Кампир чопон», «Кўк мараз» каби ўсимликлар саломатлик эгови ҳисобланса, «Бўригул», «Қора қовуқ», «Санчиқ ўт», «Эрмон», «Исириқ» сингари санаб саноғига етиб бўлмайдиган гиёҳлар шифобахшлиги билан одамлар умрига-умр қўшиб келаётир. Ҳатто оддий кишилар ҳам маймунжон иситмани тушириб, пешоб ҳайдашини саримсоқ пиёз тиш оғриғи, яра-чақаларни, лавлаги ҳафақонлик, жигар хасталигини даволашини, тут камқонликда, шафтоли овқат ҳазм қилишда ва бошқа кўплаб мева, сабзавот, полиз экинлари дармондорилигини яхши билишади. «Иссиқлигим» ёки «совуқлигим ошди» дейишганда, нималар назарда тутилаётганини пайқаш қийин эмас.

Хўш, нега одамлар исириқ солишади? Ҳар қалай ҳавасга бўлмаса керак, ёки «инс-жинс»дан холи бўлиш учунми? Тўғри бир замонлар ундан шу мақсадда ҳам фойдаланишган. Одамлар дуч келган гиёҳни тутавермай нега исириқни танлашган? У тутатилганда, ишқор мой ва бошқа фойдали моддалар тутун ҳолда ён-атрофга таралиб, ёқимли ҳид таратади, хонадаги рутубатларни йўқотади. Илмий тилда айтилса, турли вирус ва микробларни «қиради». Ич терлама, юрак буруғи микроблари исириққа дош беролмайди.

Шу боис азал-азалдан бозорларда, чойхоналарда одамлар гавжум жойларда исириқ тутатиб турилган.

Ривоятларга кўра, Бухоронинг катта бозорида дунёнинг турли мамлакат ва шаҳарларидан келган одамлар молларини ким ошди баҳосида сотаркан. Бозор тўла одам, шунда қандайдир оғир хасталик тарқалиб, у кўпгина кишиларга юқибди. Одамлар орасида саросима, таҳлика бошланибди. Воқеадан хабар топган Ибн Сино шогирдлари билан бозорга етиб келибди. Табобат илмининг бобокалони қирқ шогирдига исириқ тутатишни буюрибди. Шундан кейин оғир дард чекинган экан.

Ҳар қандай ривоят, афсона замирида ҳақиқат ётади. Фалаж, бодга чалинганлар исириқ қайнатилган сувга тушириб шифоланганлар. Бош оғриғини тузатишда, ошқозон ва ичакларни тозалашда, гижжани туширишда беморга ўнтагача исириқ дони берилган. Биз қанчадан-қанча дардларга малҳам бўлаётган исириқнинг ҳосиятига кенг тўхталишимиз боиси шундаки, кейинги йилларда бу қимматбаҳо ўсимлик ҳам бошқа доривор гиёҳлар қаторида оёқ ости қилиняпти. Эндиликда у ҳам аста-секин йўқолиб бораётган омонқора, бозулбанг, чойўт, бўзночнинг ҳолига тушмасин тағин. Муҳофаза ва яна муҳофазага муҳтож бўлиб бораётир.

ҲАР КИМ ЎЗ БАСТИНИ ЎЗИ КЎТАРАДИ

Мана бунисига йиғлайсизми ёки куясизми: марказнинг айби билан ўзимизда етиштириш учун қулай шарт-шароит бўла туриб, маккаи санони Ҳиндистон ёки Мисрдан, хина ва басмани Эрондан, рутин хом ашёсини Гонконгдан олтин баробар сотиб олардик. Ана шу шифобахш гиёҳлар оёғимиз тагида униб-ўсди, биз эса катта-катта маблағларни хўпам кўкка совурдик. Шунинг учун ҳам ўша пайтда иттифоқ бўйича жон бошига ишлаб чиқарилган дори 11 сўмга тўғри келган бўлса Ўзбекистонда эса тахминан 3 сўм 20 тийинни ташкил этганди. Ваҳолонки, ўлкамизда қирқ-эллик хил доривор гиёҳларни саноатбоп қилиб ўстириш имкониятига эга эдик. Кўплаб хом ашё етиштириб, цех ва фабрикалар қурсак бўларди. Тошкентдаги «Ўзхимфарм», «Вакцина» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаларида тайёрланган дори-дармонларнинг аксариятини марказ ялмоғиздай олиб қўярди. Шу боис жумҳуриятимиз аҳолисини, айниқса, бемор болалар ва аёлларни зарур дори-дармонлар билан таъминлашда тақчиллик сезилиб турарди. Иттифоққа қарамлилик бутунлай қўл-оёғимизни боғлаб қўйганди.

Узоқнинг буғдойидан яқиннинг сомони яхшилигиниям, боши оғримаган одамнинг олдида бошим оғриди демасликни ҳам, тўқол эчки худодан шох сўраб қулоғидан ажралганини ҳам билардик. Биларди-ку, ичимиздан зил кетаверардик. Тақдирга тан бериб, марказнинг истибдодида яшаш шўр пешонамизга ёзилган экан. У пайтларда бировнинг ишига бошқа одамнинг саратонда қўли совқотарди. Ҳар ким ўз бастини ўзи кўтарсин экан. Шундай онлар даври энди бошланди.

Энди Иттифоқ ҳам йўқ, унинг маркази ҳам... Зеро, энди мустақил ва келажаги порлоқ Ўзбекистон бор. Шундай экан, асрлар оша, авлоддан-авлодга ўтиб келаётган кўҳна халқ табобатига кенг қучоғимизни очиб, унинг бой тажрибаларидан аҳоли сиҳат-саломатлиги йўлида фойдаланишнинг айни мавриди келди.

«Жумҳуриятимиз ажойиб табиий иқлим шароитига эгаки, тўғрисини айтганда, бу шароитлардан мутлақо етарли фойдаланилмаётир, — деганди Президентимиз Ислом Каримов. — Ўзбекистон халқини ҳамма вақт унинг табиати, ери ва суви боқиб келган. Ҳозир ҳам бу омиллар бизнинг энг бебаҳо бойлигимиз бўлиб қолмоқда.

Бу заминда ҳамма нарса ўсиши мумкин. Лекин энг фойдали ва даромадли экинларни аниқлаб олиш, биз нималар ҳисобига энг юқори самара олишимиз мумкинлигини белгилаш керак».

Шундай экан, аҳволни тубдан ўнглаб олиш ва халқ табобатини қайта тиклаб, буткул оёққа турғазишнинг иложи борми? Имкониятлари қандай? Тўпланиб қолган муаммоларнинг ечимлари қай тарзда ҳал этилиши керак? Бундан буён ота-боболаримиз эъзозлаб, кўзларига тўтиё қилиб сурган шифобахш гиёҳларнинг «тақдири» қандай кечади? Аҳолини дори-дармонлар билан таъминлаш ва уни тақчилликдан чиқариш учун қачон туб ўзгаришлар ясалади?

Президентимиз эътироф этганидек, бу заминда ҳамма нарса бор экан, ундан халқимиз фаровонлиги, сиҳат-саломатлиги йўлида мумкин қадар самарали фойдаланиш пайти келди. Бу ҳайрли ишларни сира-сира кечиктиришга ҳаққимиз йўқ. Четга кўз тикиб ўтириш даври ўтди. Энди ўлкамизнинг шифобахш гиёҳларга бой табобат оламини измимизга солиш пайти. Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деган нақлга амал қиладиган аҳмоқлар замони эмас.

Ҳар бир дақиқа ғанимат, ёввойи ўтларни маданийлаштириш ва кўпайтиришда мутасадди муассасалар, ташкилотлар ва хўжаликлар масъул ходимлари бепарволик, лоқайдлик, эътиборсизлик «касаллиги»дан қутилишлари керак. Айниқса, манфаатдор идоралар, соғлиқни сақлаш, ўрмон хўжалиги ва агросаноат ташкилотлари бу юмушларда томошабин эмас, бош-қош бўлишлари шарт. Турли органлар бир-бирлари билан ўзаро келишиб, ҳамкорликда иш юритишгандагина кўзланган мақсадга эришиш мумкин.

Муаммолар ечими доривор ўсимликлар майдонларини кенгайтиришга ҳам боғлиқ. Шундай қилинса, фарма саноатимиз ҳам ўз-ўзидан ривожланади. Унинг янгидан-янги тармоқлари пайдо бўлади. Бизнингча, халқ табобатининг бой тажрибалари бир жойда тўплангани маъқул. Бунинг учун фанлар академияси, соғлиқни сақлаш вазирлиги ва бошқа мутасадди ташкилотлар кучлари марказлаштирилгани яхши. Эҳтимол, Вазирлар Маҳкамаси қошида шундай бир ташкилот тузилсаки, у жумҳурият бўйича шифобахш гиёҳларни илмий жиҳатдан ўрганса, уларни етиштириб, кўпайтирса, қайта ишласа, дори-дармонлар тайёрласа, айни чоғда фарма корхоналари қуриб, хорижий мамлакатлар билан ҳамкорлик ҳам қилса. Бундан ташқари шу йўналишдаги илмий муассасаларни бошқарса, хўжаликларни бирлаштирса.

Кези келганда шуни ҳам таъкидлаш кераккки, табобатнинг асосий хом ашёси — доривор ўсимликлар дунёси бўлиб, у одам меҳрига ташнадир. Шу меҳр кимларнингдир оғир дардига шифо ато этади. Бу билан шуни айтмоқчимизки, табобат инсондан аввало табиатга шафқатли бўлишни талаб этади. Ахир бизнинг емишимиз, кийим-кечагимиз, барча борлиғимиз она табиат туфайли-ку! Қаҳатчилик йилида бир кекса шотутга қараб «Тут пишибди, энди ўлмаймиз», — деб бежиз айтмаган.

СУВИ-Ю БАЛЧИҒИ, ҚУЁШИ-Ю ОБ-ҲАВОСИ ҲАМ ДАВО

Диёримизнинг нафақат ўсимликлар дунёси унинг сувидан тортиб, балчиғигача, қуёшидан тортиб, об-ҳавосигача минг дардга даво. Ривоятларга қараганда, Алишер Навоийнинг ярим табиб, ярим шоир бир шогирди Тошкентда бўлиб, бу ернинг иқлими, табиий шароитини кўриб, қойил қолган экан. Қадимий Шошнинг Хончорбоғ даҳасига борганида ажойиб бир мўъжиза кўргандай таққа тўхтаб қолган экан.

— Бу ернинг ҳар бир бўйра замини бир қоп тиллога баробар келур, — деб баҳолаган экан. Шундан сўнг у бор бисотидаги пулларни тўплаб, шу ерда катта бир боғ барпо қилган экан. Боғ шунчалик дилкушо бўлган эканки, уни кўрган одам лол қолар экан. Одамлар бу боққа Хончорбоғ боғи, деб ном беришган экан. Ҳозирги тиббий тикланиш ва табиий даволаниш илмий муассасаси жойлашган ерлар ҳам шу даҳага кирган. Бу ернинг об-ҳавоси ҳақиқатан ҳам пойтахтнинг бошқа ерларидан бошқача. Негаки, бу ерда дашт ҳавоси билан тоғ ҳавоси бирга қўшилиб туради. Бундай таърифни ўлкамизнинг бошқа жойларига ҳам айтиш мумкин.

Халқ табобати турли муолажаларга бойлиги билан киши эътиборини ўзига жалб қилади. Қуёш нурларининг шифобахшлиги хусусида шуни айтиш керакки, ўпка шамоллаши, бронхит касалликларини даволашда нафи катта. Ёз чилласида бел, оёқ оғриғи, мушак, бўғин, жигар, ошқозон-ичак хасталигига учраганлар ярим белигача қайноқ тупроқ ёки қумга кўмилиб ўтирганларнинг гувоҳи бўлганмиз. Халқ тили билан айтганда: «Сув, қуёш, ҳаво — ҳар дардга даво». Қизиқ, одам танасида мингдан зиёд нуқта бор. Уларнинг ҳаммаси ишлатиб турилса, умрга-умр қўшилаверилар экан. Дейлик, киши тумов бўлиб қолди. Агар бемор дори ичиб, бир ҳафта ичида тузалса, халқ табобати йўли билан бурун атрофи ва кўз қовоқлари уқалаб турилса, уч кунда шифо топиши мумкин. Одамнинг совуқ мижозлиги товондан, дейишади. Бунинг учун товонни иссиқ тутиш лозим. Шунинг учун ҳам эскилар танчадан фойдаланишган ёки оёқни иссиқ тупроқ ва қумга кўмиб ўтиришган.

Қўйингки, халқ табобатининг даволаш усуллари хилма-хил. Уларни бирма-бир ва ипидан-игнасигача ўрганиб, яна халқнинг ўзига қайтариб беришдек вазифа олдимизда кўндаланг бўлиб турибди. Агар бир вақтлар катта маблағларни мусиқа, рақс, қўшиқларни ёзиб олишга аямай сарфлаб, минг йиллик тарихга эга бўлган даволаш усулларига келганда қўлимиз қисқалик қилмаганида бугун бунчалар қаттиқ ташвишга тушмаган бўлармидик! Ахир у ҳам жамиятимиз умумий маданиятининг бир бўлаги, энг муҳими, кишилар саломатлигини мустаҳкамлаш маданияти эди-ку!

Бугунги кунда табобат илмини Ибн Сино даврида қандай гуркираб тараққий этган, шу даражага етказиш учун барча саъйи-ҳаракатни ишга солишга тўғри келади.

Табобатни равнақ топтиришнинг яна бир йўли, бизнингча, халқ табобати олийгоҳини ташкил этишдир. Масалан, Кореяда шарқ табобати илмидан таълим берувчи саккизта олий ўқув юрти мавжуд, йигирма тўртта шифохона, уч мингга яқин поликлиника эса беморларни халқ табобати усуллари билан даволайди. Шунинг учун ҳам у ерда шифокор беморнинг юзига разм солиб, унинг организмида қандай жараёнлар кечаётганини шу заҳотиёқ аниқлаб беради. Айтайлик, ҳомиладан бўшаган аёл юзида доғ пайдо бўлса, тухумдонлар яхши ишламаётганлик белгиси экан. Ёки беморнинг қон томири врач учун ахборот олишнинг кенг канали ҳисобланади. Буларни келтиришдан мақсад бизда ҳам шундай кунлар яқинлигига ишончимиз комил! Биз ўзгаларга ҳавас қилибгина қолмай улар тажрибаларидан ўрганишни ҳам билишимиз лозим.

Қачонки, замонавий ва халқ табобати ўртасида мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатилгандагина тиббиёт фани ва амалиёти янги юксалиш босқичига кўтарилиши мумкин.

Бунинг учун тиббиёт олийгоҳларида шарқ табобати анъаналари асосида ўқитишни йўлга қўйишни ҳаёт тақозо этяпти. Махсус халқ табобати курслари талабаларимизда тиббиёт илмигагина эмас, балки ўтмиш тарихимизга ҳам катта қизиқиш уйғотиши, шубҳасиз. Чунки, келажакда табобат оламининг гуллаб-яшнаши уларга боғлиқ. Авлоддан-авлодга ўтиб келган халқ табобати ўзининг ҳақиқий эгасини топишига, у ишончли қўлларда асрлар оша кейинги наслларга тўла-тўкис ҳолда етиб боришига умид қиламиз.

Миршароф МУҲСИМОВ.

Ғ. ҲАЙДАРОВ, М. ИНОМОВ

Тожикистон: халқ фожиаси ва дард-алами

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонларида).

Уларда истаганча маълумот бор эди. Уйимизга келишиб: «Сен мана Германияда хизматдан қайтибсан, қандай бўлмасин, эртага отрядимизга кел, акс ҳолда сени ва ҳамма қариндошларингни боши ўлимда!» — деб қолишди. Мен одамларни ўлдиришни истамадим. Биз тонг маҳал оиламиз билан қишлоқни тарк этдик. Ўзбекистонга кетаётиб, йўлда танк қуролсиз оламонни тинимсиз ўққа тутиб, кенг занжирлари остига олиб топтаётганини ўз кўзимиз билан кўрдик. Бу ярамасларнинг ўзларини шундай қилиб қириб ташлаш керак!»

Мана буниси азоб чеккан кишининг олти кунлик тарихини дақиқама-дақиқа ёритган ўз таъсир кучи билан ноёб саналади. Бу — бир йигитнинг кундалиги. У Ўзбекистоннинг жанубидан Душанбега ўз қариндошларидан хабар топиш ниятида жўнаган. Ундан айрим парчалар келтириш китобхонлар учун қизиқарли бўлади, деб ўйлаймиз.

Чегарага етиб олдим. Капитан Абдиев таассуф билан бош чайқаб деди: «Очиғини айтсам — рухсат бериш керакми-йўқми билмайман. У томонда уруш кетяпти. Бирон дайди ўққа йўлиқмасанг дейман-да. Ҳай, майли... агар жуда зарур бўлса, нима ҳам дея олардим. Сенга омад ёр бўлсин». Ишониш қийин эди: ноябрь ойининг беғубор осмони, урушдан ном-нишон йўқ. Раҳматулла исмли йигит енгил машинада Регар темир йўл станциясигача олиб бориб қўйди. Бу ерда бизни қуролланган ва пешонбаларига қизил тасма танғиб олган оддий кийимдаги кишилар гуруҳи тўхтатди. «Ортга қайтинглар, — дея уларнинг энг каттаси сўка кетди. — Нима, жонларингдан тўйганмисизлар». Мен машинадан тушиб қолдим. Раҳматулла қайрилиб олиб, ортга қайтиб кетди. Кимдир бир маромда: «тақ-туқ...» қилиб дарахт чопарди. Кейин тушунтиришларича, бу — жанг майдонидан келаётган ўқ товуши экан. Станциянинг кутиш майдонида мендан бошқа яна икки киши бор эди. Танишиб олдик: улар — Жамолиддин ва унинг ўғли Акбар эди. Бир оз вақт ўтгач, бизга жиззахлик йигит қўшилди. Бизнинг мақсадимиз бир: Душанбедаги қариндошларимизга ёрдамлашиш, агар имкони бўлса, уларни бехатарроқ жойга олиб кетиш эди...

Кейинчалик темир йўл ходими тушунтирганидек, бу ерда 24 октябрдан буён ҳукумат тарафдорлари — «юрчик»лар» (юридик, ҳуқуқий ҳукуматни қайта тиклаш учун курашчилар) билан уларнинг душманлари «вовчиклар» (воҳобийлар) ўртасидаги жанглар

53.

давом этаётганди. Уч кун илгари «юрчиклар» «вовчиклар»дан қуролларни топширишни талаб қилишганди, аммо бу талаб жавобсиз қолди... Мен симёғочлардаги, деворлардаги «Уй сотилади», «Ҳақи тўланган кооператив квартирани арзон баҳода сотаман», «Шимолий Уралгача борувчи ҳамроҳ керак»... деган сон-саноқсиз эълонларни кўрдим.

Мана, эшитган суҳбатларимдан бир мисол: «Бизда оддий арифметика бўйича иш кўрилади — жангга кир ёки 40 минг сўм тўлаб қўй. Ўн минглаб бегуноҳ кишиларнинг қонини тўккан бундай демократияга шахсан мен ишонмайман. Мурдалар жим турмайди, ҳали яна тилга киради».

Отишма давом этмоқда. «Вовчиклар» эгаллаб олган ҳудуд осмонига тутун кўтарилиб бормоқда. Станциядан унча узоқ бўлмаган жойда жанг авжга минди. Автоматларнинг шовқини, тўпларнинг гумбури, пулемётларнинг сайраши эшитилиб турарди. «Уруш маъбуди» асов отга миниб олганди... Пешоналарига қизил тасма танғиб олган қуролли кишилар жанглар бораётган томон ўтиб кетишди. Ҳар замонда номерсиз машиналар кўзга ташланиб қолади. Бир гуруҳ кишилар мотам кийимларини кийиб олишганди. Улар оҳиста гаплашишарди. Шамол ерда ётган баргларни учириб борарди.

...Темир йўл станциясининг бошлиғи Жаббор ака Душанбе билан боғланди. Пойтахтда осойишталик эди. Темир йўл кўтармасини таъмирлаш учун ҳарбийлар келишди. Керакли ерга етиб боришимиз учун фақат мухолафат имкон бермаётир. Алам билан самога боқамиз. Ҳеч бир нажот йўқ. Бир ўқ сарғайган ток баргини чирт узиб, шундоққина бошим устидан учиб ўтди.

Бизнинг сафимизга Душанбега йўл олган яна беш рус киши қўшилди. Бир оз вақтдан сўнг улар қаёққадир ғойиб бўлишди.

Отишма тўхтади. Ўнлаб хонадонлар яксон қилинди. Қизиқ, чорраҳадаги бир уйнинг эгаси эрталабдан томига шифер қоқа бошлаганди. У кечга томон ишни битирди. Тунаш учун тайёрланаётганимизда, бизга пароль «Тупик» эканлигини маълум қилишди. Тун бўйи бу сўз икки даъфа қўл келди.

Рация орқали эшитилган суҳбатдан: «Мен Зоирман. Аҳвол оғир. Кеча 12 киши ҳалок бўлди, 40 киши яраланди. Муҳаммад Раҳим дом-дараксиз йўқолди. Душман томон жавоб зарбани олди — улардан юз киши ўлди, 210 киши яраланди. Уларнинг раҳнамоси мулла

54.

Аълам номаълум томонга ғойиб бўлди. Ҳозир уларга автобаза бошлиғи Шариф бошчилик қилмоқда».

Бу гал кутиш залидаги печкани ёқиб юборишни менга топширишди. Вагондан кўмир келтирдим. Сафимизга яна русийзабон олти эркак, хотини ва иккита боласи билан бир лўли келиб қўшилди. Кейинроқ яна бир рус аёли келди.

Қон тусига беланган қуёш ботди. Тунни оч-наҳор қаршиладик.

Уйғониб кетдим, тўғрироғи, уйғотиб юборишди. Яна ҳужжат текширилди. Тағин отишма бошланди. Поезддан эса ном-нишон йўқ. Фақат хўрозларгина урушни тан олмай, бирин-кетин қичқиришарди. Лўлининг паспорти йўқ эди. Шахсини тасдиқловчи ҳужжат қаёқдан ҳам бўлсин лўлида. Автоматчи «Отиб ташлайман!» деб қолди. Лўли хотин ва болалари йиғлашга тушди. Биз тошқотиб туравердик. Хайрият, автоматчи ниятидан қайтди. Лўлини штабга олиб кетишди.

Қоронғу зал одамлар билан тўла. Ариқда қўлимни ювган эдим, паспортим тушиб кетди. Печкада ярим соат уни қуритдим. Ҳамманинг тилида «уруш», «стингер», «гаров», «позиция», «окоп», «оккупация», «разведка» каби сўзлар.

Отишма анча пасайди. Ҳукумат тарафдорларидан жангчи Содиқ Раҳим (ошпаз) ўлдирилди. Яна автомат товуши эшитилди. Кимдир ҳаётдан кўз юмди. Ташқарига чиқдик. Темир йўл станцияси деворларида янги ўқ излари пайдо бўлибди.

Аллакимлар Тожикистон Халқ фронтининг мурожаатини аҳолига тарқатишганди. Унда ҳукуматга қарши чиққан кучлар айбланарди. Мурожаатда айтилганидек, бу кучларнинг айби билан сўнгги олти ой мобайнида ўн минглаб кишиларнинг ёстиғи қуриган, қочоқлар сони 430 минг нафарга етган.

Баҳодирнинг тракторига 52 нафар мурда ортилганида, бадбахт тракторчи жинни бўлай деб қолди. Станциядан на сим қоқиб, на телеграмма йўллаб бўлади. Темир йўл эса «ўлик» ҳолда. Нон қидириб атрофдаги ҳамма магазинларга бориб келинди, аммо уларнинг биронтаси ҳам ишламасди. Ниҳоят, темир йўл дўкончасидан икки банка консерва топишга муваффақ бўлинди. Тамадди қилдик.

Аравада шу ерлик тожик Жума таксичининг чавақланган жасадини олиб ўтиб қолишди. Аравани бир йигит юргизиб бораяпти, унинг ортидан икки аёл эргашиб кетяпти. Айтишларича, таксичининг тўрт фарзанди етим қолган.

55.

Шаҳарда ҳаёт жонлана бошлади. Гастроном очилди. Савдода шарбатлар, макарон ва булочкалар бор. Икки жойда арақ сотилмоқда. Бир уйдан чой дамлаб беришларини сўрадик. Бизга ўхшаш қочоқлар ва бегоналар бу ерликларнинг жонига тегиб кетган бўлса керак деб ўйлайман. Аммо улар чидашди, чунки эртага улар ҳам бизнинг кўйимизга тушишлари мумкин.

Станцияни тарк этиб, йўлга тушдик. «Ширкент» меҳмонхонасига жойлашган штабга етиб келдик, подполковник бизга уч автоматчи ва автобусни бириктириб, оқ йўл тилаб кузатиб қолди. Батош назорат пунктига келдиқ. Ҳужжатлар текширилди. Радио орқали тингланган хабардан «Тожикистонда пахта териш суръати ўтган йилдагидан 550 минг тонна кам. Республикага бу уч миллиард сўмлик зарар келтиради...» Ҳайдовчи бизни Шоҳамбар қишлоғи яқинида туширди. Бу ёғига пиёда кетамиз. Оёқ ости тўла гильза. Душанбегача 132 километр юриш керак. Бироз вақт ўтгач, бизни усти брезент билан қопланган «ЗИЛ-130» чиқариб олди. Шу машинада Душанбега етиб келдик. Шаҳарда ҳарбий ҳолат. Комендантлик соати жорий қилинган. Ҳар бир қадамда 24 октябрдаги воқеалар изи. Ўша куни Тожикистон пойтахтида қақшатқич жанглар бўлиб ўтганди. Аҳён-аҳёнда ўқ товушлари эшитилади. Магазинлар очиқ. Нон йўқ. Аммо расталарда гўшт бор. Нонга навбат турдик. Бизга етмай қолди. Сотувчи ўзига олиб қўйган буханкадан бир бўлагини бизга сотди.

Ниҳоят, қариндошларимни кўриб, уларнинг тирикликларига ишондим. Кўп бўлмаса-да, аммо уларга қанд, ёғ, иссиқ кийим етказиб бердим. Тошкентга қайтишнинг сира имкони йўқ. На самолёт, на поезд бор, йўл эса ниҳоятда хатарли. Йўлга чиқишга аҳд қилдим. Қочоқлар Душанбега ёпирилиб келиб турибди. Тожик йигит: «Databaseбиродар, у ёққа бора кўрманг — ўлдиришади», дея огоҳлантирди. Бир соатчадан кейин Чораккарон қишлоғига етиб келдим. «Қизиллар»нинг саккизтаси бирдан менга автомат ўқталишди. Ҳужжатлар текширилди. Умуман дилкаш йигитлар экан. Нон, хурмо, кишмиш билан сийлашди. КамАЗнинг кабинасида кетдим. Унинг бортида учта жасад бор эди. Марҳумларнинг бири — Шаҳринавдан, иккитаси — Пахтаободдан экан. Улар кеча бўлиб ўтган жанг пайтида ҳалок бўлишган. Машина назорат пунктига келиб тўхтади. Бу ерда ҳалок бўлганлар билан қисқа муддатли видолашув бўлиб ўтди.

56.

1 ИЮНЬ — ХАЛҚАРО БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ КУНИ

— Анойи эмас экансан, ошна...

Суратқаш А. ТУРАЕВ.

Толиб ЙЎЛДОШ

ҲУНАРЛИНИНГ АРМОНИ ЙЎҚ

Толиб Йўлдош ўзбек болалар адабиётининг чинакам жонкуярларидан биридир. Унинг қаламига мансуб шеърлар, эртаклар, афсоналар ва достонларни ўқимаган, ёдламаган мактаб ўқувчиси кам десак, хато қилмаган бўламиз. Ўзининг қутлуғ етмиш беш ёшини нишонлаш арафасида турган «бобожон» шоир Болаларни ҳимоя қилиш халқаро куни байрами айёмларида жажжи ўқувчиларига атаб янги шеърлар ёзган экан, биз уларни мамнуният билан эълон этмоқдамиз.

БОБОМНИНГ СОАТЛАРИ

Бобомнинг соатлари,
Умрида ҳеч тинмайди.
Ойнаси-чи, елимдан
Ерга тушса синмайди.
— Ўзимдан ҳам соатим,
Қари,— дерлар мункиллаб.
Буралмай уч-тўрт кунлаб,
Қолиб кетар жонивор.
Тўғри соат-да, болам,
Эгри узоқ яшамас.
— Ёши ҳам бордир?—
десам,
Дерлар, мендан ёш эмас.

ЕТАР

Бу қочганни қувиш эмас,
Меҳнат ҳавас нишонаси.
Ким орзусин қувиб етса,
Ялтирайди пешонаси.
Орзу қочар, ҳавас қилган
Ундан қолмай қувиш
керак.
Юзу кўзин пешонасин —
Тери билан ювиш керак.
Ғайрат керак бунинг учун
Ўқиш, ишда, ҳар ерда ҳам,
Ғайрат билан бўлмаган
иш,
Бўлар бошга ортиқча ғам.

ҚЎЛ КЎКРАКДА

Одоб кимни одам қилмас,
Ҳа, кўпчилик буни билмас.
Одоб билан қаддимиз рост,
Одоб сўзи меҳру ихлос.
Обрўйимиз, қимматимиз
Шафқатимиз, ҳимматимиз,
Ҳаммаси шу бир одобда,
Яширингандек дур-
садафда.
Шундан одоб улуғ деймиз,
Қўл кўкракда қуллуғ,
деймиз.

МЕҲНАТ

Меҳнат — ҳунар эмас
куч талаб
Қўл-оёғинг соғлиғи керак.
Неки мушкул бўлса
енгар, у
Унга ошнинг ёғлиғи керак.
Йигит киши енг шимарса
бас.
Тоғ дуч келса— тутар
белидан.
Меҳнат ҳалолликни севар,
ҳа,
Ҳаромхўрлар топар
феълидан.

КАТТА ЙИГИТ

— Бобо нега отим айтмай,
Катта йигит дерлар мени?
— Катта йигит бўлсин дея,
Орзулашар, ўғлим, сени.
— Яхши ният ярим мол-а.
— Баракалла топдинг
болам.
Ақл-ҳушли бола бўлмоқ
Йўлин тутгин сен аввалам.
Катта йигит шундай бўлар,
Оз сўзлару катта ошар.
Эл-юрт учун хизмат
қилган,
Обрў топиб, узоқ яшар.

ҲУНАР

Қадимлардан бизга мерос
Ҳунарнинг ҳеч ёмони йўқ.
Ҳаммаси ҳам бирдек яхши,
Ҳунарлининг армони йўқ,
Ҳунар борки ўз ўрни бор,
Ўз қиммати пасту баланд.
Қанчалик қунт қилиб унга
Яқин борсанг ихлос
билан—
Албатта сен ҳунарлигу
Қўли гулсан, жоним
болам.
Бу сендаги сабру бардош.
Жазм, хафсала, ҳа
аввалам,
Дам ғаниммат болаликда,
Қўлингда бир ҳунар
бўлсин.
Саро сари одимласанг
Изингдан гул унар бўлсин!
Ҳунарсизлик бунинг акси,
Фикр қилиб ўйлаб қара.
Шоҳ-шаббасиз қуруқ
ёғоч —
Тимсолидай бир тасқара.

ТОРТИҚ

Барвақт турган болага
Мендан тортиқ —
Саломим бор, яна нима
Бундан ортиқ:
Кейин товуқ, хўрозларим
Турадилар
Кенг ҳовлини тўлдиришиб
Юрадилар.
Мушук, кучукларим ҳам бор
Келишади.
Эринчаклик билан эснаб
Керишади...
«Тонг отди» деб қўй,
эчкилар
Маърар. «ола!..»
Пешингача ётмас ақл—
Ҳушли бола.

«ОСИЁ ЮЛДУЗЛАРИ»

Ўзбекистон Республикаси болалар фонди ва Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг «Ўзэкспомарказ» савдо кўргазма марказида болалар ҳимояси куни муносабати билан бир қатор қизиқарли тадбирлар ўтказишга ҳозирлик кўрилди.

«Осиё юлдузлари» деб аталган бу учрашувда Марказий Осиё давлатларининг математика, астрономия, тарих, адабиёт, химия ва экология бўйича иқтидорли болалари баҳслашадилар. Шунингдек, байрамга қўшни қардош мамлакатларнинг санъат ғунчалари ҳам етиб келишлари кутилмоқда.

Биринчи июнь куни бўладиган бу учрашув қатнашчилари карнай-сурнай садолари остида кутиб олинади. Байрам қатнашчилари бу масканда мамлакатимизнинг етук олимлари, маданият ва жамоат арбоблари билан учрашадилар.

М. ИСМОИЛОВА.

БОЛАЛАР БАЙРАМИ ШАРАФИГА

Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни арафасида Жиззах вилоят ҳокимияти болалар фонди ва Туркистон маънавий хайрия жамғармасининг вилоят филиали ҳамкорликда боқувчисиз қолган ва ўзгалар васийлигида яшаётган етим болаларга ғамхўрлик кўрсатиш мақсадида хайрия кечасини ўтказиш мўлжалланмоқда. Вилоят мусиқали драма театри биносида ташкил этиладиган бу кечага 760 нафар етим бола таклиф этилиб, уларга вилоят болалар фонди ҳисобидан кийим-кечаклар, қимматбаҳо совғалар бериладиi. Кеча давомида шу йил ўтказилган санъат байрами ғолиблари иштирокида катта концерт намойиш этилади, болалар ижодий уйи, санъат мактаблари ва Жиззах давлат санъат билим юрти талабалари яратган мўйқалам асарлари ва ясаган ўйинчоқлар кўргазмаси ташкил этилади.

Б. РИЗАЕВ.

МЕҲР ЧАШМАСИ

Эшик очилиб, энаганинг «Йўлдошев, ўғил муборак» деган гапларидан ёш ота довдираб қолди. «Наҳотки, ўзи тузукми», «Албатта, қўчқордек ўғил бўладию...» — аёл маъноли кулиб қўйди.

Дарвоқе, оила қувончи, бахти, иқболи фарзанд билан. У нафақат қувонч, меҳр-муҳаббат риштаси, балки оиланинг, миллатнинг давомчиси, зурриёти ҳамдир. Шунинг учун ҳам давлатимиз фарзандлар камоли деб барча яхшиликларни, қулайликларни яратмоқда. Мамлакатимиз Президенти И. А. Каримовнинг «Соғлом авлод учун» ордени жамғармасини таъсис этиш ҳақидаги қарорларининг қабул қилингани ҳам шундан.

Бугунги кунда мустақил Ўзбекистонимиз келажаги учун фарзандларимизни соғлом қилиб ўстириш, муносиб тарбиялаш ва юксак фазилатли инсонлар қилиб вояга етказиш давр талабидир. Бунинг учун қатор хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Республикамизда анчагина маблағ бир-икки ёшли гўдак болаларнинг, кам даромадли, кўп болали, ҳомиладор ва эмизикли оналарнинг бепул овқатланишига ажратилди. Болалар боғчалари, касалхона ва даволаниш муассасалари овқат маҳсулотларининг баҳоси юқори бўлишига қарамай давлат таъминотидадир. Ҳар бир ота-она фарзандининг сиҳат-саломат, қувноқ бўлиб ўсишини истайди. Шу маънода уларнинг овқатланиши ва аввало янги туғилган чақалоқни кўкрак сути билан боқиш ниҳоятда муҳимдир.

Жаҳон соғлиқни сақлаш уюшмаси (ВОЗ)нинг тавсиясига кўра, бола туғилгач 10—15 минут давомида чақалоқни яхшилаб артиб, қуритиб онага кўрсатиш, қўлига бериш ва эмизиш яхши натижалар беради. Шунингдек, ҳозирги кунгача туғуруқхоналарда чақалоққа инфекция юқмаслиги учун уни онадан ажратиш ҳоллари нотўғри эканлиги таъкидланади. Эндигина дунёга келган чақалоқ сут ҳиди билан бирга мурғак қалбида она меҳри, муҳаббатини ҳам туяди. Она сути орқали болага наслга хос хусусиятлар, меҳру фазилатлар ўтади.

Афсуски, биз сўнгги йилларда қадимий урф-одатларимизни менсимай, оёқости қилдик. Минг йиллар давомида шаклланган қадриятларимиздан воз кечиб, муқаддас ва бебаҳо она сути ўрнига турли сутли аралашмаларни болаларимизга тиқиштира бошладик. Она сутини эъзозлаб қадрлаш ўрнига турли-туман сунъий аралашмалар таърифини «ўрнига қўйдик».

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг маълумотига кўра, Ўзбекистонда йилига 700 мингга яқин чақалоқ туғилиб, шулардан 140 минггиi икки ойлик бўлгунича, 560 минггиi олти ойлик бўлгунича она сутидан тўлиқ баҳраманд бўлмас экан. Умуман олганда ҳар икки чақалоқнинг биттаси турли сабабларга кўра она сутидан бевақт маҳрум бўлар экан. Ваҳоланки, табобатнинг машҳур намояндаси Абу Али ибн Сино она сутини қуёш нурларига қиёс қилган.

Она сути бу—меҳр чашмаси. Тиббий тажрибалар ҳам, амалиёт ҳам фарзандларимизни бу ноёб озуқадан бебаҳра қилмасликни тақозо этмоқда. Қолаверса, 1993 йил — болаларни она сути билан боқиш йили деб эълон қилингани ҳам бежиз эмас.

У. ФАЙЗИЕВА,
М. ОБИДОВА.

• Спорт

НИШОННИ БЕХАТО УРИБ

● Тошкентда мерганлик бўйича Ўзбекистон чемпионати ўтказилди.

Ғолиблик учун курашда тўрт жамоанинг юздан ортиқ мергани ўзаро баҳслашди. «Тошкент-1» ҳамда «Тошкент-2» жамоалари ғолиблик супасининг иккинчи ҳамда учинчи поғоналарини эгаллашди. Қолган икки ўрин Андижон ва Фарғона мерганларига насиб этди. Шахсий ҳисобда Т. Кубручева, Д. Хуторова, Э. Осмонов, Н. Репичевлар маҳорат кўрсатишди.

ДОНА СУРИШ БАҲСИДА

● Ўзбекистон пойтахтида хотин-қиз шахматчилар ўртасида республика 51-чемпионати ўтказилмоқда.

Муросасиз баҳсларга бой дона суришларда имкониятлардан етарли фойдаланишга ҳаракат қилган бухоролик Олга Ким тўққиз очко билан пешқадам бўлиб турибди. О. Парфёнова ҳисобида саккиз очко бўлса, Р. Мамедова 7,5 та очко тўплаган. Яна икки тур ўйинларидан кейин чемпионатга якун ясалади.

КУЧЛИЛАР САРАЛАНМОҚДА

● Мустақил Ўзбекистон кубоги учун футбол бўйича I/16 финал учрашувлари якунланди.

Тошкентнинг «Трактор» жамоаси Когоннинг «Локомотив» майдонида ўйнаб (1:1) курашни давом эттириш имконига эга бўлди. Боиси дастлабки учрашувда темирйўлчилар келишмаган эди. Қолган ўйинларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Косонсой» — **«Навбаҳор»** — 1:1, 0:1, «Машъал» (Муборак) — **«Насаф»** (Қарши) — 1:2, 2:4, **«Орол»** (Нукус) — «Савай» (Қўрғонтепа) — 8:0, 1:3, «Маъданчи» (Бекобод) — **«Атласчи»** (Марғилон) — 3:1, 0:5 «Прогресс» (Зарафшон) — **«Динамо»** (Самарқанд) — 1:1, 1:3, «Бахт» (Тўрақўрғон) — **«Чирчиқ»** — 1:0, 2:4, **«Наврўз»** (Андижон) — «Боғдод» — 1:0, 2:0, «Шифокор» (Гулистон) — **«Нефтчи»** — 2:1, 0:2, **ЦСКА** — «Шаҳрихон» — 1:1, 2:1, **«Пахтакор»** — «Кимёгар» (Чирчиқ) — 7:2, 3:1, «Сурхон» — «Ситора» — 3:0, 1:0. Нимчорак финалга чиққан жамоалар кўриниб турибди.

«Ўзбекистон овози»нинг навбатдаги сони 2 июнда чиқади.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси жамоаси раис муовини Р. Н. Ҳакимовга отаси

Нишонали ҲАКИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон кимё-технология ва катализ илмий текшириш олийгоҳи жамоаси олийгоҳнинг илмий котиби, кимё фанлари номзоди Ф. Н. Хасановга отаси

Носир Хасанович ХАСАНОВнинг

бевақт вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдирадилар.

Ўзбекистон жаҳон тиллари университети жамоаси тиллар ўқитиш методикаси кафедрасининг нафақадаги катта ўқитувчиси

Матлуба НАЖМИДДИНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

«Ўзгипрозем» илмий-тадқиқот институтининг картография фабрикаси жамоаси фабрика директори

Иристой ЮСУПОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ва қариндошларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 ТОШКЕНТ, ГСП, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ 32-УЙ.

МУАССИСЛАР:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ВА «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

РЕДАКЦИЯЛАР:
Иқтисодий ҳаёт — 33-47-80, 32-53-14.
Ижтимоий ҳаёт — 33-21-43, 32-53-16
Жиноятчиликка қарши кураш — 33-76-04, 32-26-70.
Вилоят мухбирлари — 33-12-16, 32-57-20.
Хатлар, ахборот ва спорт — 33-12-56, 32-55-16.
«Осиё бозори» — 33-41-89, 33-38-55.
Котибият — 33-72-83, 32-53-06.
Эълон ва билдирувлар — 32-54-12.

Шароф Рашидов фонди — 33-20-36, 32-54-35.
Қабулхона — 32-55-15.

ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ:
Андижонда — 4-48-85; Қаршида — 3-25-79;
Бухорода — 3-96-12; Самарқандда — 35-22-90;
Гулистонда — 2-26-22; Урганчда — 6-72-60;
Жиззахда — 3-31-86; Термизда — 2-23-01;
Навоийда — 3-74-76; Фарғонада — 6-37-16.
Нукусда — 2-42-62;

Навбатчи муҳаррир: С. СИРОЖИДДИНОВ.

● Бирорта ҳам хат редакция эътиборидан четда қолмайди.
● Эълонлар кечиктирмай чоп этишга кафолат берилади.
● Қўлёзмалар ҳажми чекланмайди.
● Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000120.

Газета офсет усулида А—2 форматда босилади.
Ҳажми 2 босма табоқ, тиражи 166.770 нусха.
Босишга топшириш вақти — 21.00 топширилди — 24.00.
Г—221. № 99.